

Bruxelles, 18.9.2020.
COM(2020) 565 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Unija ravnopravnosti: Akcijski plan EU-a za antirasizam za razdoblje 2020.–2025.

Moramo govoriti o rasizmu i moramo djelovati. Stvari se uvijek mogu promijeniti ako za to postoji volja. Drago mi je da živim u društvu u kojem se osuđuje rasizam. No ne bismo trebali stati na tome. Moto naše Europske unije glasi: „Ujedinjeni u raznolikosti”. Naš je zadatak da postupamo u skladu s tim riječima i to u njihovu punom smislu.

Predsjednica von der Leyen (govor u Europskom parlamentu, 17. lipnja 2020.)

1. Uvod: postupanje u skladu s motom „Ujedinjeni u raznolikosti”

Iako je diskriminacija na temelju rasnog ili etničkog podrijetla¹ u Europskoj uniji (EU) zabranjena, još uvijek je prisutna u našem društvu. Nije dovoljno boriti se protiv rasizma, već ga je potrebno aktivno suzbijati.

Rasizam² na mnogo različitih načina šteti društvu. To konkretno znači da se velik broj ljudi koji žive u Europi suočava s diskriminacijom, koja utječe na njihovo ljudsko dostojanstvo, životne mogućnosti, blagostanje i dobrobit, a često i na osobnu sigurnost. Diskriminacija je znak nepoštovanja temeljnih vrijednosti Unije. Svi bismo u Uniji trebali moći uživati svoja temeljna prava i slobode te biti ravnopravni članovi društva, neovisno o svojem rasnom³ ili etničkom podrijetlu⁴. Naša društvena, politička i gospodarska snaga proizlazi iz našeg jedinstva u raznolikosti. Drugim riječima, rasizam nas sve oslabljuje. EU može i mora učiniti više kako bi osigurao jednako postupanje prema svim osobama i njihovu ravnopravnost.

Došao je trenutak da se sagleda situacija. Više od polovine Europljana smatra da je takva diskriminacija raširena u njihovoj zemlji.⁵ Ne možemo previdjeti činjenicu da su naše vrijednosti ravnopravnosti i stvarnost ukorijenjenog rasizma u sukobu, na što nas je snažno podsjetio globalni pokret „Black Lives Matter”. Vrijeme je da prepoznamo raširenost rasizma i rasne diskriminacije, razmotrimo što možemo učiniti i djelujemo protiv njih na lokalnoj, nacionalnoj, europskoj i međunarodnoj razini. Europska unija temelji se na raznolikosti i poticanju društva pluralizma, tolerancije i nediskriminacije. Moramo djelovati ne samo zato što smo odgovorni, nego i zato što smo odani svojim vrijednostima. Poštovanje vrijednosti počinje kod kuće, u našoj instituciji. Komisija će poduzeti mjere kako bi znatno poboljšala raznolikost svojih zaposlenika te svima pružila jednake mogućnosti za napredovanje i ostvarivanje doprinosa u radnom okruženju.

Rasizam se manifestira u različitim oblicima. Najočitiji su oblici rasizam pojedinaca i rasna diskriminacija. Rasno ili etničko podrijetlo prečesto su osnova za diskriminaciju: pandemija bolesti COVID-19 i razdoblje nakon terorističkih napada samo su najnoviji primjeri u kojima je krivnja nepravedno usmjerena na osobe manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla. Ljudi azijskog i afričkog podrijetla, muslimani, židovi i Romi, svi su oni izloženi netoleranciji. Međutim, drugi manje očiti oblici rasizma i rasne diskriminacije, kao što su oni koji se

¹ Izravna i neizravna diskriminacija na temelju rasnog ili etničkog podrijetla definirana je u članku 2. Direktive Vijeća 2000/43/EZ od 29. lipnja 2000. o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo („Direktiva o rasnoj jednakosti”).

² Prema mišljenju Europske komisije protiv rasizma i netolerancije, koja djeluje pri Vijeću Europe, rasizam „znači uvjerenje da je na temelju ‚rase’, boje kože, jezika, vjere, državljanstva te nacionalnog ili etničkog podrijetla opravdano prezirati osobe ili skupine osoba ili smatrati osobu ili skupinu osoba superiornima”.

³ Uporaba izraza „rasno podrijetlo” ne podrazumijeva prihvaćanje teorija kojima se pokušava utvrditi postojanje odvojenih ljudskih rasa.

⁴ Za pojam etničkog podrijetla vidjeti presudu od 16. srpnja 2015., *CHEZ Razpredelenie Bulgaria*, C-83/14, EU:C:2015:480, točka 46.

⁵ Eurobarometar 2019.: Diskriminacija u EU-u.

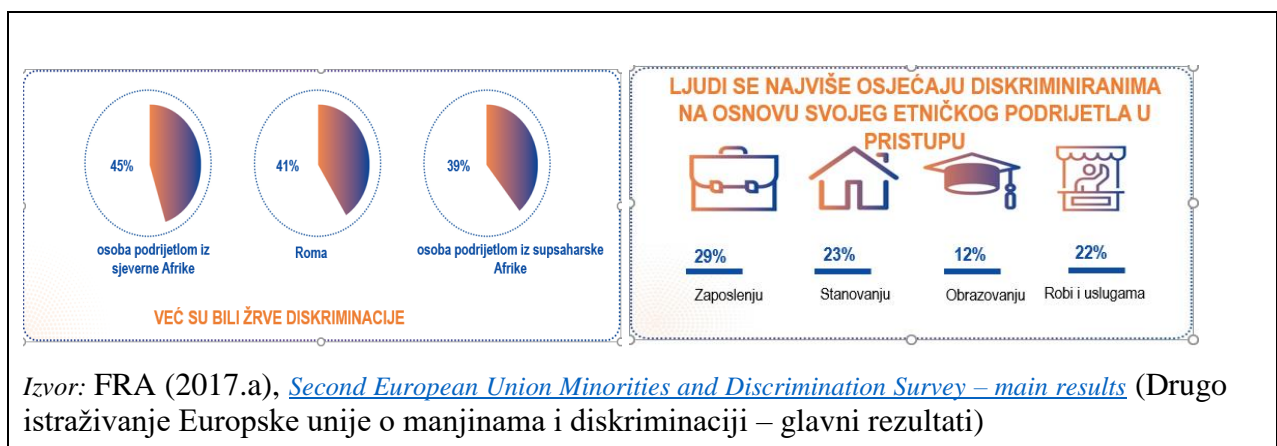
temelje na nesvjesnoj pristranosti, mogu biti jednako štetni. Rasističko i diskriminirajuće ponašanje može biti utkano u društvene, financijske i političke institucije, što utječe na poluge moći i donošenje politika. Zbog tog strukturnog rasizma građani se i dalje suočavaju s preprekama isključivo zbog svojeg rasnog ili etničkog podrijetla. Žrtve rasizma svakodnevno osjećaju njegovu breme u pristupu radnim mjestima, zdravstvenoj skrbi, stanovanju, financiranju ili obrazovanju, a izložene su i nasilju.

Postoje različiti oblici rasizma, kao što je rasizam prema osobama crne boje kože, antiromizam, antisemitizam i rasizam prema Azijcima, a neki su povezani s vjerom ili uvjerenjem, kao što je mržnja prema muslimanima. Ono što je svim tim oblicima zajedničko jest da je zbog stereotipa utemeljenih na predrasudama dovedena u pitanje vrijednost osobe. Osim s vjerom ili uvjerenjem, rasizam može biti povezan i s diskriminacijom i mržnjom na drugoj osnovi, uključujući spol, spolnu orijentaciju, dob i invaliditet, ili diskriminacijom migranata. To je potrebno uzeti u obzir u okviru intersekcionalnog⁶ pristupa.

EU raspolaže pravnim instrumentima i sveobuhvatnom politikom za izgradnju istinske Unije ravnopravnosti, a sada se radi na njihovu jačanju u posebnim područjima ravnopravnosti.⁷ Uz rad u tim tematskim područjima Komisija će predložiti sveobuhvatnu strategiju kako bi se zajamčilo da se Povelja EU-a o temeljnim pravima učinkovito primjenjuje u državama članicama te da prava iz te povelje, uključujući ravnopravnost i nediskriminaciju, doista svi ostvaruju.

Ovim akcijskim planom utvrđuje se niz mjera za jačanje djelovanja, jačanje glasa ljudi manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla i udruživanje dionika na svim razinama u zajedničkom nastojanju da se rasizam suzbija učinkovitije i da se svakome omogući život bez rasizma i diskriminacije.

2. Rasizam pojedinaca – suzbijanje štete za ljude i društvo

⁶ U skladu s člankom 10. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), pri „utvrđivanju i provedbi svojih politika i aktivnosti, Unija je usmjerena borbi protiv diskriminacije na temelju spola, rase, etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolne orijentacije”. Europski institut za ravnopravnost spolova definira „intersekcionalnost” kao „analitički alat za proučavanje, razumijevanje i reagiranje na načine na koje se spol i rod preklapaju s ostalim osobinama ili identitetima pojedinca i kako ta preklapanja doprinose jedinstvenom iskustvu diskriminacije”. Ta se definicija jednako primjenjuje na svaki oblik diskriminacije.

⁷ Među ostalim riječ je o Komunikaciji [„Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020.–2025.”](#), (COM(2020) 152 final), nakon koje će ove jeseni uslijediti ciljani pristupi za ravnopravnost Roma i pripadnika skupine LGBTI+. Osim toga, za 2020. predviđen je akcijski plan EU-a za integraciju i uključenost, za 2021. nova strategija za prava osoba s invaliditetom, a radi se i na borbi protiv antisemitizma.

Agencija EU-a za temeljna prava (FRA) provela je čitav niz istraživanja koja upućuju na **visoke razine diskriminacije u EU-u**⁸. U njima su utvrđena i područja života u kojima je rasna diskriminacija najprisutnija.

Diskriminacija na tržištu rada problematična je ne samo pri traženju posla nego i na samom poslu: 22 % ispitanika izjavilo da se osjeća diskriminirano na radnome mjestu zbog svojeg etničkog ili imigrantskog podrijetla.

Pokretači diskriminacije pri traženju stana ili kuće za najam ili kupnju bili su ime i prezime (44 %), zatim boja kože ili fizički izgled (40 %) te državljanstvo (22 %). Kad je riječ o **pristupu robi i uslugama** (javna uprava, javni prijevoz, trgovine, restorani itd.), Romi (28 %) i stanovnici sjevernoafričkog podrijetla (27 %) bili su suočeni s najvećom razinom diskriminacije. Rasna diskriminacija bila je manje česta u **zdravstvenoj skrbi** (3 % prošle godine), no uz velike razlike među različitim skupinama: diskriminacija je bila najveća prema Romima (8 %), čije je očekivani životni vijek ujedno i kraći u usporedbi s općom populacijom.

Podaci iz istraživanja pokazuju i da rasni razlozi utječu na vjerojatnost da će određenu osobu **zaustaviti policija**. Od 14 % ispitanika koji su izjavili da ih je tijekom prošle godine zaustavila policija, njih 40 % smatra da je razlog zadnjeg zaustavljanja povezan s njihovim etničkim ili imigrantskim podrijetlom.

Ukupno 3 % ispitanika izjavilo je da je u protekloj godini doživjelo **rasističko nasilje**, a 24 % ispitanika da je bilo izloženo **rasističkom uznemiravanju**⁹. Gotovo polovina (47 %) židovskih ispitanika strahuje da bi mogla postati žrtvom antisemitskog verbalnog vrijeđanja ili uznemiravanja, a više od trećine (40 %) strahuje od fizičkog napada na javnim prostorima.¹⁰ Međutim, **nasilje i uznemiravanje potaknuti mržnjom** često se ne prijavljuju. Podaci iz istraživanja o osobama afričkog podrijetla koje je provela agencija FRA pokazuju na primjer da gotovo dvije trećine (64 %) žrtava rasističkog nasilja nije policiji ni bilo kojoj drugoj organizaciji ili službi prijavilo najnoviji incident kojem su bile izložene.¹¹

2.1. Suzbijanje rasizma i rasne diskriminacije zakonodavstvom: preispitivanje i djelovanje

Postojeće mjere za suzbijanje diskriminacije, rasizma, ksenofobije i drugih oblika netolerancije na europskoj razini temelje na utvrđenom pravnom okviru EU-a. Taj se okvir temelji na nizu odredaba iz Ugovora¹² te općim načelima nediskriminacije i ravnopravnosti, koja su potvrđena i u Povelji EU-a o temeljnim pravima¹³.

⁸ Brojke u okviru preuzete su iz sljedećih istraživanja agencije FRA: [Second European Union Minorities and Discrimination Survey – main results \(Drugo istraživanje Europske unije o manjinama i diskriminaciji – glavni rezultati\) \(2017.\)](#); [Second European Union Minorities and Discrimination Survey \(Drugo istraživanje Europske unije o manjinama i diskriminaciji\). Muslims – Selected findings \(Muslimani – odabrani nalazi\) \(2017.\)](#); [Experiences and perceptions of antisemitism - Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU \(Iskustva i percepcije antisemitizma – Drugo istraživanje o diskriminaciji i zločinima iz mržnje protiv židova u EU-u\) \(2018.\)](#); [Second European Union Minorities and Discrimination Survey Roma – Selected findings \(Drugo istraživanje Europske unije o manjinama i diskriminaciji Roma – odabrani nalazi\) \(2016.\)](#); [Being Black in the EU \(Biti crnac u EU-u\) \(2018.\)](#).

⁹ FRA: [Second European Union Minorities and Discrimination Survey – main results \(Drugo istraživanje Europske unije o manjinama i diskriminaciji – glavni rezultati\) \(2017.\)](#).

¹⁰ FRA: [Experiences and perceptions of antisemitism - Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU \(Iskustva i percepcija antisemitizma – Drugo istraživanje o diskriminaciji i zločinima iz mržnje protiv židova u EU-u\) \(2018.\)](#).

¹¹ FRA: [Being Black in the EU \(Biti crnac u EU-u\) \(2018.\)](#).

¹² Članci 2. i 10. Ugovora o Europskoj uniji (UEU), članak 19. i članak 67. stavak 3. UFEU-a.

¹³ Posebno članci 20. i 21.

Iako suzbijanje rasizma zahtijeva odlučno djelovanje u mnogim područjima, zaštita koju pruža zakon od presudnog je značaja. Sveobuhvatan sustav zaštite od diskriminacije prije svega zahtijeva učinkovitu provedbu pravnog okvira kako bi se osiguralo da se pojedinačna prava i obveze poštuju u praksi. To ujedno znači i da u toj zaštiti ne smije biti nedostataka. Nedavni događaji koji su doveli na vidjelo rasnu napetost izazvali su sumnje u učinkovitu provedbu pravne zaštite od rasne ili etničke diskriminacije. To je povezano i s bojaznima u pogledu odnosa između tijela za izvršavanje zakonodavstva i manjina (vidjeti odjeljak 2.2. u nastavku).

Komisija će provesti **sveobuhvatnu procjenu** postojećeg pravnog okvira kako bi pronašla način da se poboljša njegova provedba te utvrdila je li i on dalje svrsishodan i postoje li u njemu eventualni nedostaci koje treba ukloniti. Ta će se procjena temeljiti na stalnom praćenju prenošenja i provedbe zakonodavstva EU-a, posebno na redovitom dijalogu s državama članicama te na predstojećem izvješću o provedbi Direktive o rasnoj jednakosti. Povratne informacije dionika, posebno onih koji se bave problemima žrtava rasizma i rasne diskriminacije, bit će ključne i za utvrđivanje onoga što je potrebno promijeniti kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri povećao domet i učinak djelovanja EU-a.

Direktiva o rasnoj jednakosti i tijela za ravnopravnost

Direktivom o rasnoj jednakosti¹⁴ već se više od dva desetljeća oblikuje pravna zaštita od diskriminacije na temelju rasnog ili etničkog podrijetla. Njome se zabranjuje izravna i neizravna diskriminacija na temelju rasnog ili etničkog podrijetla u područjima zapošljavanja i obavljanja zanimanja, obrazovanja, socijalne zaštite, uključujući zdravstvenu skrb, socijalnih povlastica te pristupa robi i uslugama dostupnima javnosti, uključujući stanovanje. Komisija je posljednjih godina pojačala **praćenje njezine provedbe**. Poseban naglasak stavljen je na diskriminaciju romske djece u obrazovanju. Komisija će 2021. **izvijestiti o primjeni¹⁵ Direktive te će do 2022. poduzeti eventualne daljnje zakonodavne mjere**. U izvješću će se ocijeniti iskustvo stečeno provedbom Direktive i utvrditi njezini nedostaci, a jedno od područja koje posebno treba razmotriti u kontekstu eventualnog novog zakonodavstva jest **izvršavanje zakonodavstva¹⁶**. Na temelju rezultata tog izvješća ujedno će se donositi daljnje odluke o prioritonom pokretanju **postupaka zbog povrede prava** s najvećim učinkom.

Direktivom se od svih država članica zahtijeva da imenuju tijelo koje će pružati neovisnu pomoć žrtvama diskriminacije, promicati ravnopravnost, provoditi neovisna istraživanja te izdavati neovisna izvješća i preporuke. Ta **tijela za ravnopravnost** ključna su kako bi se osiguralo da pojedinci i skupine koji se suočavaju s diskriminacijom u potpunosti ostvaruju svoja prava: ona bi trebala moći učinkovito obavljati zadaće koje su im dodijeljene na temelju zakonodavstva EU-a. Međutim, pravom EU-a ovlasti i funkcioniranja tijela za ravnopravnost prepuštaju se državama članicama. To dovodi do velikih razlika među nacionalnim tijelima za ravnopravnost, koje je Komisija nastojala smanjiti Preporukom o standardima za tijela za ravnopravnost iz 2018.¹⁷ **Uloga i neovisnost tijela za ravnopravnost** te potencijalna potreba za novim **zakonodavstvom za jačanje uloge tih tijela** bit će važna tema u izvješću za 2021.

Komisija isto tako potiče države članice da u skladu s Preporukom Komisije o standardima za tijela za ravnopravnost i svojim nacionalnim postupovnim pravilima omoguće **provedbu**

¹⁴ Direktiva Vijeća 2000/43/EZ.

¹⁵ To će se izvješće predstaviti zajedno s izvješćem o Direktivi Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja.

¹⁶ Vidjeti odjeljak 2.2. o suzbijanju diskriminacije u radu tijela za izvršavanje zakonodavstva.

¹⁷ Preporuka Komisije (EU) 2018/951 od 22. lipnja 2018. o standardima za tijela za jednakost.

strateških sudskih postupaka¹⁸ na nacionalnoj razini. Provedba strateških sudskih postupaka ključna je za senzibiliziranje javnosti i napredak u tumačenju i zaštiti ljudskih prava.

Trenutačno se antidiskriminacijsko zakonodavstvo EU-a izvan područja zapošljavanja, osposobljavanja na radnom mjestu i strukovnog osposobljavanja odnosi samo na spol te rasno ili etničko podrijetlo¹⁹. Ne postoji horizontalni pristup kojim bi se obuhvatile sve osnove za diskriminaciju. U cilju uklanjanja nedostataka u zaštiti od bilo kakvog oblika diskriminacije, Komisija će se nastaviti zalagati za postizanje jednoglasnosti u Vijeću koja je potrebna kako bi se donio njezin **prijedlog iz 2008. za provedbu jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovu vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili spolnu orijentaciju**²⁰.

Okvirna odluka o suzbijanju rasizma i ksenofobije te druga pravna sredstva za suzbijanje rasizma

Cilj je **Okvirne odluke o suzbijanju rasizma i ksenofobije kaznenopravnim sredstvima**²¹ osigurati da se ozbiljni oblici rasizma i ksenofobije kažnjavaju učinkovitim, razmjernim i odvraćajućim kaznenim sankcijama u cijelom EU-u. Učinkovita provedba tog instrumenta ključna je kako bi se na govor mržnje i zločine iz mržnje pružio učinkovit kaznenopravni odgovor te da se žrtve zločina prepoznaju i da im se pruži djelotvoran pravni lijek. Okvirna odluka dopunjena je **Direktivom o pravima žrtava**²², čiji je cilj, među ostalim, osigurati pravdu, zaštitu i potporu žrtvama zločina iz mržnje i govora mržnje.

Komisija od 2014.²³ prati prenošenje Okvirne odluke u pravne sustave država članica EU-a. Postoji ozbiljna zabrinutost u pogledu mjere u kojoj nacionalni kazneni zakoni ispravno kriminaliziraju govor mržnje i zločine iz mržnje. Komisija će dati prednost radu na sveobuhvatnim mjerama kako bi se osiguralo **potpuno i ispravno prenošenje i provedba** Okvirne odluke u cijelom EU-u, posebno ako definicija govora mržnje ili kriminalizacija zločina iz mržnje nisu ispravno preneseni u nacionalno pravo te će, prema potrebi, pokrenuti postupke zbog povrede prava.

Rasizam je prisutan i na internetu. Okvirnom odlukom od država članica zahtijeva se da kriminaliziraju javno poticanje na nasilje ili mržnju na temelju boje kože, vjere, podrijetla te

¹⁸ Provedba strateških sudskih postupaka sastoji se od odabira odgovarajućih predmeta („testni predmeti“) za pokretanje sudskog postupka u cilju postizanja određenog ishoda. Namjera je da ti sudski postupci imaju širi pozitivan učinak na razvoj prava i politika te da budu presedan za rješavanje sličnih predmeta.

¹⁹ Direktiva Vijeća 2000/43/EZ od 29. lipnja 2000. o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo; Direktiva Vijeća 2004/113/EZ od 13. prosinca 2004. o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pristupu i nabavi robe, odnosno pružanju usluga.

²⁰ COM(2008) 426 final.

²¹ Okvirna odluka Vijeća 2008/913/PUP od 28. studenoga 2008. o suzbijanju rasizma i ksenofobije kaznenopravnim sredstvima. Njome se od država članica zahtijeva da kriminaliziraju javno poticanje na nasilje ili mržnju na temelju rase, boje kože, vjere, podrijetla ili nacionalnog ili etničkog podrijetla (uključujući na internetu).

²² Direktivom 2012/29/EU od država članica zahtijeva se da postupaju pravedno i nediskriminirajuće prema žrtvama kaznenih djela, a posebno prema žrtvama kaznenih djela počinjenih iz predrasuda ili diskriminacijskih razloga. Za povezanost Direktive o pravima žrtava i zaštite od zločina iz mržnje vidjeti dokument iz 2017. o ključnim načelima potpore žrtvama: http://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=48874

²³ Komisija je 1. prosinca 2014. stekla ovlasti nadgledanja država članica u prenošenju okvirnih odluka, što uključuje i taj instrument. Vidjeti i Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću iz 2014. o provedbi Okvirne odluke Vijeća 2008/913/PUP o suzbijanju određenih oblika i načina izražavanja rasizma i ksenofobije kaznenopravnim sredstvima (COM(2014) 27 final).

nacionalnog, rasnog ili etničkog podrijetla, uključujući djela koja su počinjena na internetu. Međutim, i dalje je sve više **nezakonitog govora mržnje na internetu**, a često je riječ o rasističkom govoru mržnje²⁴. Komisija je prije četiri godine uvela kodeks postupanja za suzbijanje nezakonitog govora mržnje na internetu, uz dobrovoljnu obvezu platformi informacijske tehnologije da preispitaju i, prema potrebi, uklone sadržaje nezakonitoga govora mržnje.²⁵ Peta evaluacija kodeksa pokazala je da je postignut znatan napredak u uklanjanju govora mržnje na internetu²⁶, no da platforme još uvijek trebaju poboljšati transparentnost i pružanje povratnih informacija korisnicima. Komisija će nastaviti surađivati s IT poduzećima i proširiti taj rad na druge platforme društvenih medija, uključujući one kojima se uglavnom koriste djeca i adolescenti, te će nastaviti promicati praktične korake za suzbijanje govora mržnje na internetu i promicanje prihvaćanja raznolikosti.

Sljedeći korak bit će **Akt o digitalnim uslugama**, kojim bi se trebale povećati i uskladiti odgovornosti internetskih platformi i pružatelja informacijskih usluga te ojačati nadzor politika koje se odnose na sadržaj u EU-u²⁷. Razmatrane opcije obuhvaćaju obveze uspostave sustava obavješćivanja i djelovanja te obveze izvješćivanja i transparentnosti kojima se od platformi zahtijeva da pružaju informacije o tome kako rješavaju pitanje nezakonitih sadržaja, uključujući govor mržnje. Time ne samo da bi se promicale politike moderiranja sadržaja namijenjene zaštiti slobode izražavanja na internetu, već bi se pružila i osnova za prikupljanje podataka o razmjerima i vrstama rasističkog govora mržnje na internetu, čime bi se civilnom društvu i donositeljima politika pomoglo u osmišljavanju politika za učinkovito suzbijanje rasizma.

U okviru Internetskog foruma EU-a Komisija zajedno s državama članicama i internetskim poduzećima radi na izradi referentnog popisa zabranjenih nasilnih ekstremističkih simbola i skupina, koji će se na dobrovoljnoj osnovi upotrebljavati pri oblikovanju politika moderiranja sadržaja. Taj će se popis predstaviti na ministarskom sastanku Internetskog foruma EU-a koji će se održati u prosincu 2020.

Direktivom o audiovizualnim medijskim uslugama²⁸ utvrđuju se zahtjevi kojima se korisnici audiovizualnih medijskih usluga i platformi za razmjenu videosadržaja štite od poticanja na nasilje ili mržnju te od diskriminirajućih oblika audiovizualne komercijalne komunikacije. Njome se platforme za razmjenu videosadržaja isto tako obvezuje na poduzimanje odgovarajućih mjera za zaštitu korisnika od rasističkih i ksenofobnih sadržaja.

Potrebno je naglasiti da sve mjere kojima se ograničava pravo na slobodu izražavanja moraju biti u skladu sa zahtjevima iz članaka 11. i 52. Povelje o temeljnim pravima, ako se primjenjuju, i ustavnim tradicijama država članica.

²⁴ Istraživanje Eurobarometra provedeno 2016. pokazalo je da gotovo polovina ljudi koji sudjeluju u raspravama na internetu oklijeva sudjelovati u raspravama na internetu zbog mržnje i prijetnji: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/media-pluralism-and-democracy-special-eurobarometer-452>

²⁵ Iskustvo stečeno u okviru kodeksa ponašanja pridonijelo je radu Komisije na Preporuci od 1. ožujka 2018. o mjerama za učinkovito suzbijanje nezakonitih internetskih sadržaja (C (2018) 1177).

²⁶ Prema rezultatima zadnjeg praćenja, čije je rezultate Komisija objavila u lipnju 2020., IT poduzeća ocjenjuju 90 % označenih sadržaja u roku od 24 sata te uklanjaju 71 % sadržaja koji se smatraju nezakonitim govorom mržnje. Više pojedinosti, uključujući razloge za prijavljenu mržnju, dostupno je na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/codeofconduct_2020_factsheet_12.pdf

²⁷ Komunikacija „Izgradnja digitalne budućnosti Europe” – COM(2020) 67

²⁸ Direktiva (EU) 2018/1808 od 14. studenoga 2018. o izmjeni Direktive 2010/13/EU o koordinaciji određenih odredaba utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama o pružanju audiovizualnih medijskih usluga (Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama). Direktivom se potiče primjena zajedničke regulacije i samoregulacije u mjeri u kojoj to dopuštaju pravni sustavi država članica.

Komisija će učiniti sljedeće:

- izvijestit će o provedbi Direktive o rasnoj jednakosti 2021.;
- do 2022. predstaviti će eventualne zakonodavne akte potrebne za uklanjanje nedostataka, uključujući akte za jačanje uloge i neovisnosti tijela za ravnopravnost;
- osigurati će potpuno i ispravno prenošenje i provedbu Okvirne odluke o rasizmu i ksenofobiji u cijelom EU-u, među ostalim pokretanjem postupaka zbog povrede prava.

Komisija potiče države članice da učine sljedeće:

- osiguraju da se pravo EU-a u potpunosti prenese i pravilno primjenjuje u državama članicama;
- brzo postignu dogovor o prijedlogu Komisije iz 2008. za jednako postupanje prema osobama bez obzira na njihovu vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili spolnu orijentaciju.

2.2. Područja izvan zakonodavstva EU-a - dodatne mjere za suzbijanje rasizma u svakodnevnom životu

Suzbijanje diskriminacije u radu tijela za izvršavanje zakonodavstva

Djelotvoran rad policije i poštovanje temeljnih prava međusobno se nadopunjuju. Tijela za izvršavanje zakonodavstva imaju središnju ulogu u jamčenju poštovanja zakonodavstva i održavanju sigurnosti. Uvažavanje raznolikosti i osiguravanje pravednog izvršavanja zakonodavstva ključno je za borbu protiv rasizma. No ipak već niz godina postoje izvješća o diskriminaciji te je agencija FRA u svoja istraživanja uključila nezakonito profiliranje i policijsko djelovanje²⁹. Takva diskriminacija može narušiti povjerenje u vlasti i dovesti do drugih negativnih posljedica, kao što su nedovoljno prijavljivanje kaznenih djela i pružanje otpora tijelima javne vlasti.

Agencije EU-a, kao što su FRA i Agencija za osposobljavanje u području izvršavanja zakonodavstva (CEPOL), već su izdvojila znatna sredstva³⁰ za povećanje kapaciteta država članica kako bi se osiguralo da državni akteri poštuju temeljna prava i načela, posebno u području nediskriminacije. Tom su cilju pridonijele i međunarodne organizacije³¹.

Službenici za izvršavanje zakonodavstva često i zakonito provode profiliranje radi sprečavanja, istrage i progona kaznenih djela. Međutim, **profiliranje koje dovodi do diskriminacije**³² na temelju posebnih kategorija osobnih podataka, kao što su podaci koji

²⁹ *Second European Union Minorities and Discrimination Survey – main results* (Drugo istraživanje Europske unije o manjinama i diskriminaciji – glavni rezultati) (2017.).

³⁰ Vidjeti, na primjer, pregled sredstava i inicijativa za potporu programima osposobljavanja o zločinima iz mržnje u državama članicama EU-a, dostupan na: http://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=43147

³¹ Vijeće Europe; Ured OESS-a za demokratske institucije i ljudska prava.

³² „Profiliranje” uključuje kategorizaciju ljudi prema njihovim (percipiranim) osobnim značajkama, koje mogu uključivati rasno ili etničko podrijetlo, boju kože, vjeru ili državljanstvo. Iako policijski službenici takve značajke mogu uzeti u obzir pri zaustavljanju pojedinca, ne mogu primijeniti nijednu od tih značajki kao jedini ili glavni kriterij za zaustavljanje pojedinca. Profiliranje koje se temelji isključivo ili uglavnom na jednoj ili više zaštićenih značajki predstavlja izravnu diskriminaciju i stoga krši prava i slobode pojedinca te je nezakonito (FRA (2018.), *Preventing unlawful profiling today and in the future: a guide* (Vodič za prevenciju nezakonitog profiliranja danas i u budućnosti)).

otkrivaju rasno ili etničko podrijetlo, nezakonito je³³. Europska komisija protiv rasizma i netolerancije (ECRI), koja djeluje pri Vijeću Europe, u srpnju 2020. posebno je upozorila na rasno profiliranje³⁴.

Komisija će u okviru Skupine na visokoj razini za suzbijanje rasizma, ksenofobije i drugih oblika netolerancije podupirati države članice u sprečavanju diskriminacijskih stavova u području izvršavanja zakonodavstva, razvoju potrebnih vještina za istragu i kazneni progon zločina iz mržnje te osiguravanju pravednog i primjerenog postupanja prema žrtvama.³⁵ Među ostalim, izradit će popis glavnih nedostataka i potreba u državama članicama EU-a te uvesti mjere osposobljavanja za otkrivanje i kazneni progon zločina iz mržnje. Od agencije FRA zatražit će se da prikuplja i širi primjere dobre prakse kojima se promiče **pravedan policijski rad**, oslanjajući se pritom na svoj postojeći priručnik za osposobljavanje³⁶ i vodič za sprečavanje nezakonitog profiliranja³⁷. Agencija bi isto tako trebala nastaviti prikupljati i objavljivati podatke o stavovima policije prema manjinama. CEPOL bi trebao intenzivirati svoj rad na sveobuhvatnim paketima osposobljavanja u području ljudskih prava, etike i rasizma te među srednjim i višim policijskim službenicima i predstavnicima tijela za izvršavanje zakonodavstva produbiti razumijevanje pravednog i uključivog policijskog rada.³⁸

Nedovoljno prijavljivanje zločina iz mržnje rasističkog motiva³⁹ ozbiljna je prepreka izvršavanju zakonodavstva i donošenju politika. U nedavno donesenoj strategiji EU-a o pravima žrtava⁴⁰ uviđa se da žrtve kaznenih djela koje pripadaju zajednicama u nepovoljnom položaju, ranjivim zajednicama ili manjinama možda nemaju dovoljno povjerenja u tijela javne vlasti, zbog čega ne prijavljuju kaznena djela. Sigurno okruženje u kojem žrtve mogu prijaviti kaznena djela jedan je od pet ključnih prioriteta strategije. Raznolikošću osoblja u službama za izvršavanje zakonodavstva i uključivim policijskim radom može se povećati povjerenje u tijela za izvršavanje zakonodavstva, a time i prijavljivanje kaznenih djela. ECRI je snažno potaknuo države članice da ustanove postupke zapošljavanja kojima se osigurava da sastav policije odražava raznolikost stanovništva te okvire za dijalog između policije i pripadnika manjinskih skupina. Povjerenje je ključno za jačanje suradnje među svim dionicima, a time i učinkovitosti izvršavanja zakonodavstva. Postojeća radna skupina za evidentiranje zločina iz mržnje, prikupljanje podataka o njima i poticanje prijavljivanja takvih

³³ Članak 11. stavak 3. Direktive (EU) 2016/680 od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija.

³⁴ Vidjeti: <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/-/ecri-warns-against-racial-profiling-in-policing-and-calls-for-a-systemic-response-to-address-racism-in-all-areas>

³⁵ Posebno primjenom novog tijeka rada radne skupine Komisije u području osposobljavanja o zločinima iz mržnje i izgradnje kapaciteta u nacionalnom izvršavanju zakonodavstva.

³⁶ FRA (2013.), *Fundamental rights-based police training – A manual for police trainers* (Policijsko osposobljavanje u skladu s temeljnim pravima – Priručnik za policijske predavače).

³⁷ FRA (2018.), *Preventing unlawful profiling today and in the future: a guide* (Vodič za prevenciju nezakonitog profiliranja danas i u budućnosti).

³⁸ Na primjer, na Konvenciji europskih načelnika policije. CEPOL bi mogao organizirati i ljetnu akademiju za policijske službenike srednje razine i buduće čelnike.

³⁹ Prema Drugom istraživanju Europske unije o manjinama i diskriminaciji – glavni rezultati (2017.) ([Second European Union Minorities and Discrimination Survey – main results](#)), 28 % ispitanika koji su u zadnjih pet godina prije istraživanja doživjeli fizičke napade potaknute mržnjom prijavilo je zadnji incident nasilja potaknutog mržnjom policiji ili drugoj organizaciji ili službi. Razlozi za nedovoljno prijavljivanje utvrđeni u ispitivanjima agencije FRA uključuju osjećaj da se prijavljivanjem ne bi ništa promijenilo (34 %) te nedostatak povjerenja u policiju ili strah od nje (28 %). FRA (2018.), [Being Black in the EU](#) (Biti crnac u EU-u).

⁴⁰ COM(2020) 258 final.

zločina **razvit će ključna vodeća načela** o tome kako žrtve potaknuti na prijavljivanje zločina iz mržnje, a FRA će 2021. objaviti **izvješće o poticanju prijavljivanja zločina iz mržnje**.

Sigurnost i zaštita

Neke države članice poduzele su mjere za zabranu rasističkih skupina i njihovih simbola, često u okviru zakonodavstva za suzbijanje zločina iz mržnje, govora mržnje ili terorizma, ili su uvele kaznene sankcije za djela povezana s poricanjem zločina protiv čovječnosti i/ili nacističkog i fašističkog razdoblja te propagandom terorističkih skupina. Komisija će surađivati s državama članicama kako bi se produbilo zajedničko shvaćanje načina na koji se može pristupiti suzbijanju nasilnih ekstremističkih skupina. To uključuje **popisivanje nacionalnih odgovora** na nasilni ekstremizam koje će se predstaviti relevantnim radnim skupinama Vijeća u studenome 2020. U suradnji s državama članicama nastaviti će se rad na utvrđivanju nedostataka, najbolje prakse i preporuka u području suzbijanja nasilnog ekstremizma, koji će se predstaviti početkom 2021.

Potrebno je bolje zaštititi mjestâ okupljanja ljudi. Iako se tim pitanjem prvenstveno bave države članice, Komisija je uložila dodatne napore u okviru akcijskog plana za potporu zaštiti javnih prostora iz 2017.⁴¹ Posljednjih se godina u Europi i diljem svijeta dogodilo nekoliko terorističkih napada koji su bili usmjereni na osobe na mjestima bogoslužja i često potaknuti rasnom mržnjom.⁴² U **strategiji za sigurnosnu uniju**⁴³ objašnjen je način suradnje Komisije s privatnim sektorom te regionalnim i lokalnim tijelima kojim bi se rizik za ljude na javnim prostorima smanjio na najmanju moguću mjeru.

Rizici koje donose nove tehnologije

Jedna od brojnih mogućnosti koje pružaju digitalna tranzicija i razvoj novih tehnologija njihova je potencijalna primjena u jačanju borbe protiv rasizma. Međutim, bez dostatnih i primjerenih okvira one jednako tako mogu uzrokovati nove prepreke za rasnu ravnopravnost, nediskriminaciju i jednake mogućnosti općenito. U Komisijinoj Bijeloj knjizi o umjetnoj inteligenciji (UI)⁴⁴ utvrđeno je da određene primjene te brzorazvijajuće tehnologije sa sobom donose niz potencijalnih rizika. Ako podaci za učenje algoritama ne odražavaju raznolikost europskog društva, upotrebom algoritama može se održavati ili čak poticati rasna pristranost.

Primjerice, studije su pokazale da kod određenih demografskih skupina kao što su žene i osobe manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla primjena algoritama za prepoznavanje lica koji se temelje na UI-ju može rezultirati brojnim pogreškama pri razvrstavanju.⁴⁵ To može dovesti do pristranih rezultata i u konačnici do diskriminacije.⁴⁶ Komisija i agencija EU-

⁴¹ COM(2017) 612 final. Komisija pruža platformu za razmjenu primjera dobre prakse u okviru Foruma EU-a o zaštiti javnih prostora i osigurava sredstva za zaštitu javnih prostora.

⁴² Na primjer, napadi na džamiju u Christchurchu na Novom Zelandu u ožujku 2019., napadi na crkve u Šri Lanki u travnju 2019. ili pucnjava u sinagogi u Halleu u Njemačkoj u listopadu 2019.

⁴³ COM(2020) 605 final.

⁴⁴ Europska komisija, Bijela knjiga o umjetnoj inteligenciji – Europski pristup izvrsnosti i izgradnji povjerenja (COM(2020) 65 final).

⁴⁵ Vidjeti [Gender Shades: Intersectional Accuracy Disparities in Commercial Gender Classification](#) (Rodne nijanse: interseksijske razlike u točnosti pri komercijalnoj rodnoj klasifikaciji).

⁴⁶ Vidjeti FRA, [Facial recognition technology: fundamental rights considerations in the context of law enforcement](#) (Tehnologija prepoznavanja lica: pitanje temeljnih prava u kontekstu izvršavanja zakonodavstva).

LISA rade na tehnologijama prepoznavanja lica koje će se upotrebljavati u velikim IT sustavima EU-a za upravljanje granicama i sigurnost.⁴⁷

Pravila EU-a o zaštiti podataka već sadržavaju niz zaštitnih mjera koje se odnose na obradu biometrijskih podataka u svrhu jedinstvene identifikacije pojedinca. U predstojećem **prijedlogu horizontalnog zakonodavnog okvira za umjetnu inteligenciju** izričita će se pozornost posvetiti riziku od pristranosti i diskriminacije ugrađenom u sustave UI-ja. Očekuje se da će se iznijeti prijedlozi o posebnim zahtjevima u pogledu kvalitete skupova podataka za učenje i postupaka testiranja za otkrivanje i ispravljanje pristranosti, čijom će se primjenom spriječiti negativni diskriminacijski učinci u ranoj fazi te osigurati stalno praćenje i nadziranje usklađenosti s postojećim propisima o ravnopravnosti tijekom cijelog životnog ciklusa umjetne inteligencije. Daljinska biometrijska identifikacija i druge vrste intruzivne tehnologije nadzora mogle bi se smatrati visokorizičnom primjenom umjetne inteligencije koja bi trebala ispuniti posebne zahtjeve i biti podvrgnuta *ex ante* ocjenjivanju sukladnosti.

Zapošljavanje, obrazovanje, zdravlje i stanovanje

Unatoč naprednom pravnom okviru za borbu protiv diskriminacije i dalje postoje neravnopravnosti u pristupu zapošljavanju, obrazovanju, zdravstvenoj skrbi i stanovanju, a zakonodavstvo treba poduprijeti mjerama politike. U slučaju nedovoljne pravne zaštite Komisija će se protiv rasizma boriti i s pomoću politika i programa financiranja.

Cilj je **europskog stupa socijalnih prava** osigurati pravednost u svakodnevnom životu svakog građanina, pri učenju, radu, traženju posla ili u mirovini; u životu u gradu ili u ruralnom području; bez obzira na bilo kakve osobne karakteristike, uključujući rasno ili etničko podrijetlo. Akcijskim planom za europski stup socijalnih prava, koji će Komisija predstaviti 2021., dodatno će se poduprijeti ravnopravnost na tržištu rada, među ostalim i za osobe manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla.⁴⁸ Komisija će 2021. predstaviti i **jamstvo za djecu**, kojim će se nastojati postići bolja socijalna uključenost sve djece kojoj je potrebna pomoć te osigurati njihov pristup ključnim uslugama.

Prosperitetnija Europa s istaknutijom socijalnom komponentom ovisi o svima nama. Međutim, kriza uzrokovana bolešću COVID-19 razotkrila je ili čak produbila nejednakosti. Komisija će u potpunosti iskoristiti mogućnosti koje nude instrument **Next Generation EU** i **Instrument za tehničku potporu** strukturnim reformama te će surađivati s državama članicama kako bi osigurala da se potporom u područjima kao što su tržište rada, obrazovanje i osposobljavanje, socijalna zaštita, zdravstvena skrb i stanovanje doprinosi ravnopravnosti.

U programskom razdoblju 2021.–2027. sredstvima EU-a podupirat će se nastojanja država članica da promiču socijalnu uključenost⁴⁹ osiguravanjem jednakih mogućnosti za sve i suzbijanjem diskriminacije. Sredstvima EU-a promicat će se razvoj infrastrukture i jednak pristup tržištu rada, zdravstvenoj i socijalnoj skrbi, stanovanju i visokokvalitetnim,

⁴⁷ Te tehnologije temeljit će se na dosadašnjem radu Zajedničkog istraživačkog centra. Protokol će se prvo razviti za budući zajednički sustav uspoređivanja biometrijskih uzoraka u kontekstu sustava ulaska/izlaska, a u kasnijoj će se fazi proširiti na Schengenski informacijski sustav.

⁴⁸ Komunikacija „[Jaka socijalna Europa za pravednu tranziciju](#)” (COM(2020) 14 final).

⁴⁹ Prvenstveno iz Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) i Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR). Prema prijedlogu za fond ESF+ države članice trebaju iz tog fonda izdvojiti najmanje 25 % sredstava za mjere kojima se potiče socijalna uključenost i koje su usmjerene na najpotrebitije osobe. Cilj je i da se za pružanje potpore najugroženijim osobama ukupno izdvoji 4 % sredstava. Uz sredstva obuhvaćena posebnim ciljem fonda ESF+ za integraciju marginaliziranih zajednica mogu se iskoristiti i sredstva iz nekoliko drugih financijskih instrumenata EU-a.

uključivim uslugama obrazovanja i osposobljavanja bez segregacije za sve, a posebice za skupine u nepovoljnom položaju.

- *Zapošljavanje*

U području zapošljavanja zabranjena je diskriminacija na temelju spola, rasnog ili etničkog podrijetla, invaliditeta, dobi, spolne orijentacije te vjere ili uvjerenja. Unatoč tome, diskriminacija na radnome mjestu ili u potrazi za poslom svejedno je raširena. Javlja se u mnogim oblicima, a određene skupine pogađa više nego druge.⁵⁰ Na primjer, kod osoba afričkog podrijetla posebno je velik nesrazmjer između kvalitete zaposlenja i razine obrazovanja, što se očituje u nižim primanjima za plaćeni rad među osobama sa završenim tercijarnim obrazovanjem u usporedbi s općom populacijom.⁵¹ Postoje dokazi da se kandidati koji se u životopisu otvoreno identificiraju kao muslimani rjeđe pozivaju na razgovore za posao u usporedbi s jednako kvalificiranim kandidatima s „vjerski neutralnim” životopisom⁵². U usporedbi s općom populacijom mnogo je veća i stopa mladih sjevernoafričkog podrijetla, afričkog podrijetla ili iz romskih zajednica koji nisu zaposleni, ne obrazuju se i ne osposobljavaju.⁵³ Poteškoće će se vjerojatno produbiti zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19 jer gospodarski pad obično pogoršava nejednakosti. Stoga je ključna potpuna provedba i primjena postojećih pravnih instrumenata. Akcijskim planom za europski stup socijalnih prava pridonijet će se i boljem rješavanju problema diskriminacije u području zapošljavanja.

Nadalje, posjedovanje odgovarajućih vještina olakšava zapošljavanje, ostanak u radnom odnosu i snalaženje pri promjeni radnog mjesta. Stoga je potrebno pružiti jednak pristup dodatnim mogućnostima usavršavanja svim osobama, bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo te druge osnove za diskriminaciju. Komisija je nedavno donijela **program vještina za Europu**⁵⁴, koji se temelji na socijalnoj pravednosti te uključuje **Preporuku Vijeća o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju** (SOO), u kojoj se poziva na veću uključivost programa strukovnog obrazovanja i osposobljavanja za ranjive skupine, među ostalim za osobe manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla.⁵⁵ Mladi iz skupina u nepovoljnom položaju, kao što su mladi manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla ili mladi migranti, suočavaju se s dodatnim preprekama pri ulasku na tržište rada. Taj je problem prepoznat u **pojačanoj Garanciji za mlade**, u kojoj se preporučuje da države članice intenzivnije rade s najranjivijim mladim osobama te da posvete dužnu pozornost svim oblicima diskriminacije.⁵⁶ **Europska mreža javnih službi za zapošljavanje** sastavit će pregled pristupa nediskriminaciji u javnim službama za zapošljavanje u cijeloj Uniji i poticati uzajamno

⁵⁰ Vidjeti FRA (2017.a) i FRA (2017.b). Na primjer, na pitanje o svojim iskustvima u 12 mjeseci koji su prethodili ispitivanju 13 % ispitanika muslimanske vjeroispovijesti odgovorilo je da su se osjećali diskriminiranim pri traženju posla. O sličnim je iskustvima s diskriminacijom pri traženju posla izvijestilo 16 % ispitanih Roma i 15 % Sjevernoafrikanaca.

⁵¹ FRA (2018.), *Being Black in the EU* (Biti crnac u EU-u).

⁵² Vidjeti istraživački projekt Obzora 2020. o rastu, jednakim mogućnostima, migracijama i tržištima (GEMM): <http://gemm2020.eu/>

⁵³ Na primjer, u Austriji nije zaposleno, ne obrazuje se i ne osposobljava do 76 % mladih afričkog podrijetla, dok je taj udio u općoj populaciji 8 % (FRA (2018.), *Being Black in the EU* (Biti crnac u EU-u)).

⁵⁴ Komunikacija „[Program vještina za Europu za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost](#)” (COM(2020) 274 final).

⁵⁵ COM(2020) 275 final.

⁵⁶ Prijedlog preporuke Vijeća o lakšem prelasku u svijet rada – jačanju Garancije za mlade (COM(2020) 277 final).

učenje na toj osnovi.⁵⁷ Socijalna poduzeća i socijalna ekonomija u širem smislu također mogu biti predvodnici pokreta protiv rasne neravnopravnosti, a njihova će uloga biti opisana u **europskom akcijskom planu za socijalnu ekonomiju**, koji će Komisija predstaviti 2021.

- *Obrazovanje*

U skladu s Direktivom o rasnoj jednakosti djeca iz svih rasnih ili etničkih sredina moraju imati jednak pristup obrazovanju. Nastavnici moraju biti osposobljeni za rad sa svom djecom i osjetljivi na potrebe učenika različitog podrijetla, uključujući one povezane s rasnom diskriminacijom. Škole bi trebale biti utočišta bez vršnjačkog nasilja, rasizma i diskriminacije. Djecu bi trebalo rano poučavati o ravnopravnosti, poštovanju i uključenosti te ih opremiti za promicanje tih vrijednosti među vršnjacima i u zajednicama.⁵⁸

Iako su za sadržaj i organizaciju sustava obrazovanja i osposobljavanja odgovorne države članice, jačanje uključivog obrazovanja jedan je od prioriteta suradnje na razini Unije. Uključenost i pravednost u obrazovanju bit će među prioritetnim dimenzijama **europskog prostora obrazovanja**. Jednako tako uključivo i pravedno mora biti i digitalno učenje i obrazovanje, kao što je navedeno u ažuriranom **Aksijskom planu za digitalno obrazovanje**, koji će biti predstavljen ove godine. Komisija će 2021. predstaviti sveobuhvatnu strategiju o pravima djeteta, koja će obuhvaćati mjere za suzbijanje rasizma i diskriminacije. Škole imaju ključnu ulogu u smanjenju rasnih stereotipa i predrasuda među djecom.

Važnu ulogu u borbi protiv rasizma i diskriminacije mogu imati i mladi. Komisija je zajedno s državama članicama u okviru dijaloga EU-a s mladima prikupila mišljenja mladih Europljana, na temelju kojih je utvrđeno 11 europskih ciljeva za mlade.⁵⁹ Ti su ciljevi vizija Europe koja mladima omogućuje da ostvare svoj puni potencijal te promiču ravnopravnost i uključiva društva.

Iz programa **Erasmus+** financiraju se projekti kojima se pridonosi integraciji osoba manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla.⁶⁰ Isto tako, **Europske snage solidarnosti** mogu promicati aktivnosti solidarnosti usmjerene na borbu protiv rasizma i diskriminacije te široko sudjelovanje.⁶¹ Budućim programima⁶² podupirat će se rad na promicanju socijalne uključenosti i poboljšanoj komunikaciji s osobama s manje mogućnosti, među ostalim uklanjanjem prepreka s kojima se suočavaju nedovoljno zastupljene skupine i manjine u pristupu mogućnostima koje ti programi nude te osposobljavanjem organizatora projekata i sudionika za obazrivu interakciju s osobama iz različitih sredina.

⁵⁷ Komunikacija „Potpora za zapošljavanje mladih: lakši prelazak u svijet rada za novu generaciju” (COM(2020) 276 final).

⁵⁸ <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-10-key-topics-combating-racism-a/16808b75f7>

⁵⁹ <https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/youthgoals>; ti su ciljevi uvršteni u strategiju EU-a za mlade za razdoblje 2019.–2027.

⁶⁰ Od 2014. u okviru programa Erasmus+ potporu je primilo oko 26 000 projekata (s više od 708 000 sudionika) koji se bave temama kao što su ravnopravnost i nediskriminacija, međukulturni/međuvjerski dijalog i uključenost.

⁶¹ Od 2018. u okviru Europskih snaga solidarnosti podržano je 2 100 projekata povezanih s tim temama, a u njima je sudjelovalo više od 14 500 mladih.

⁶² Strategija će obuhvatiti sva područja obrazovanja, osposobljavanja, mladih i sporta, a provodit će se tijekom cijelog trajanja budućih programa Erasmus+ i Europskih snaga solidarnosti.

Mreža za osvještavanje o radikalizaciji⁶³ pružat će potporu nastavnicima, osobama koje rade s mladima i široj zajednici svih dobnih skupina u suočavanju s polarizirajućim raspravama i stigmatizirajućim govorom u učionici.

- **Zdravlje**

Zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19 došle su do izražaja posljedice postojećih zdravstvenih nejednakosti⁶⁴ s kojima se suočavaju osobe manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla.⁶⁵ Rasizam uzrokuje traumu te stoga može utjecati i na mentalno zdravlje ljudi. Novim programom „EU za zdravlje” i europskim planom za borbu protiv raka nastojat će se ukloniti zdravstvene nejednakosti uzimajući u obzir posebne potrebe različitih skupina. Razmjena primjera najbolje prakse među zdravstvenim djelatnicima iz cijele Unije i rasprave s organizacijama pacijenata i civilnim društvom pomoći će u iznalaženju pristupa usmjerenog na pacijenta kojim će se obuhvatiti posebne potrebe osoba manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla. U okviru **platforme za zdravstvenu politiku EU-a**⁶⁶ poseban će se naglasak staviti na smanjenje nejednakosti na temelju rasnog ili etničkog podrijetla, a prijedlozi civilnog društva prosljeđivat će se donositeljima politika u području zdravstva na razini Unije i nacionalnoj razini. Od **Komisijine Upravljačke skupine za promicanje zdravlja, sprečavanje bolesti i upravljanje nezaraznim bolestima**⁶⁷ zatražit će se da odabere primjere najbolje prakse za uključivanje pripadnika manjinskih rasnih ili etničkih skupina u strategije zdravstvene prevencije, što će se zatim proširiti uz proračunsku potporu EU-a. Tome bi mogli doprinijeti i dodatni istraživački projekti u okviru **Obzora Europa**. Trebalo bi provesti istraživanja o socioekonomskim odrednicama zdravlja iz rasne perspektive.

- **Stanovanje**

Pojedinci suočeni s rasnom diskriminacijom izloženi su većem riziku od loših stambenih uvjeta i stambene segregacije.⁶⁸ Diskriminacijom na tržištu stambenih nekretnina⁶⁹ potiče se

⁶³ Vidjeti https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/about-ran_en

⁶⁴ Vidjeti *The COVID-19 pandemic: Power and privilege, gentrification, urban environmental justice in the global North* (Pandemija bolesti COVID-19: Moć i privilegije, gentrifikacija i urbana okolišna pravda na sjevernoj hemisferi), Cities & Health and National Center for Immunisation and Respiratory Diseases (NCIRD).

⁶⁵ Prema istraživanju EU-MIDIS II (FRA), Romkinje u dobi od 50 godina ili starije gotovo su dvostruko češće navodile da im je zdravstveno stanje „loše” ili „vrlo loše” nego što su to činile žene neromskog podrijetla (55 % u usporedbi s 29 %).

⁶⁶ Platforma za zdravstvenu politiku EU-a (<https://webgate.ec.europa.eu/hpf/>) interaktivni je alat za poticanje rasprave o pitanjima javnog zdravlja te razmjenu znanja i primjera najbolje prakse. Okuplja 7 000 registriranih skupina nevladinih organizacija i dionika te ih poziva na razmjenu iskustava među sobom i s Komisijom, udruživanje stručnog znanja u zajedničkim izjavama i informiranje šire javnosti o svojim aktivnostima.

⁶⁷ Vidjeti https://ec.europa.eu/health/non_communicable_diseases/steeringgroup_promotionprevention_en

⁶⁸ Služba Europskog parlamenta za istraživanja, *The Cost on Non-Europe in the Area of Equality and the Fight against Racism and Xenophobia* (Trošak neujedinjene Europe u području ravnopravnosti i borbe protiv rasizma i ksenofobije).

⁶⁹ Prema izvješću Agencije Europske unije za temeljna prava „*Being Black in Europe*” (Biti crnac u Europi) gotovo polovina ispitanika živi u prenapučenim stambenim objektima (45 %), u usporedbi sa 17 % opće populacije u EU-u. Desetina ispitanika (12 %) živi u vrlo skromnim stambenim uvjetima, što znači da su stambeni objekti prenapučeni, krovovi propuštaju, zidovi ili prozori su truli, nema kade/tuša ni zahoda u zatvorenom prostoru ili stambeni prostor nema dovoljno svjetla.

segregacija⁷⁰, koja utječe na mogućnosti obrazovanja ili zapošljavanja te ima izuzetno štetne posljedice na razvoj djece ako pogađa obitelji s djecom.

Za mjere⁷¹ za sprečavanje i/ili rješavanje problema socijalne i stambene segregacije prvenstveno su odgovorna nacionalna i lokalna tijela.⁷² **Fondovi kohezijske politike**⁷³ u razdoblju 2021.–2027. i dalje će biti ključni instrumenti za financiranje mjera kojima se potiče nesegregirano stanovanje i osigurava pristup uključivim i visokokvalitetnim osnovnim uslugama. Usklađenost s Poveljom EU-a o temeljnim pravima i dalje će biti neophodna, a mjere kojima se doprinosi stvaranju bilo kakvog oblika nove segregacije neće primati financijsku potporu. Komisijinom inicijativom „val obnove” poboljšat će se energetska učinkovitost u socijalnom stanovanju i drugim stambenim objektima u kojima su smještena kućanstva s niskim prihodima.

Komisija će učiniti sljedeće:

- pobrinut će se da se u zakonodavnom okviru za umjetnu inteligenciju izričita pozornost posveti riziku od pristranosti i diskriminacije ugrađenom u sustave UI-ja,
- služiti će se mjerama politike i programima financiranja u borbi protiv rasizma i diskriminacije u pristupu zapošljavanju, obrazovanju i osposobljavanju, zdravstvenoj skrbi, socijalnoj zaštiti i stanovanju,
- pobrinut će se da predstojeća sveobuhvatna strategija o pravima djece sadržava posebne mjere za suzbijanje rasizma i diskriminacije.

Komisija poziva države članice da učine sljedeće:

- da poduzmu više kako bi se spriječili diskriminacijski stavovi u tijelima za izvršavanje zakonodavstva i povećala vjerodostojnost njihova rada protiv zločina iz mržnje,
- da sastave pregled nacionalnih odgovora na nasilni ekstremizam te utvrde nedostatke i najbolje pristupe u rješavanju tog problema.

FRA bi trebala prikupljati podatke i širiti primjere dobre prakse kojom se promiče pravedan policijski sustav. CEPOL bi trebao provoditi učinkovite programe osposobljavanja.

3. Strukturni rasizam – rješavanje temeljnog problema

Rasizam je često duboko ukorijenjen u povijesti naših društava i isprepleten s njihovim kulturnim korijenima i normama. Može se odražavati u načinu na koji društvo funkcionira, raspodjeli moći i interakciji građana s državom i javnim službama. Može biti nesvjestan, a često ga se može prepoznati po nezastupljenosti interesa osoba pogođenih rasizmom, čak i ako isključivanje nije nužno namjerno. Budući da posljedice strukturnog rasizma mogu biti

⁷⁰ Obilježja segregacije su fizičko i društveno odvajanje članova marginalizirane skupine od članova nemarginaliziranih skupina te neravnopravan pristup osnovnim, uključivim i visokokvalitetnim uslugama. Vidjeti

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/thematic_guidance_fiche_segregation_en.pdf

⁷¹ Te mjere mogu biti vrlo raznolike i uključivati, na primjer, razvoj infrastrukture u javnim službama, zapošljavanje, obrazovanje i osposobljavanje, zdravstvene i stambene mjere te osnaživanje zajednice.

⁷² Marginalizirane i segregirane zajednice mogu se identificirati izradom karata siromaštva na razini statističke nomenklature prostornih jedinica (NUTS) 3 i nižim razinama.

⁷³ Europski fond za regionalni razvoj (EFRR), Kohezijski fond i Europski socijalni fond + (ESF+).

jednako teške i štetne kao i posljedice rasizma pojedinaca, treba priznati njegovo postojanje te ga nastojati iskorijeniti proaktivnim politikama. Interseksijska perspektiva pridonosi dubljem razumijevanju strukturnog rasizma i većoj učinkovitosti mjera protiv njega.

3.1. Politike za promjenu smjera

Borba protiv stereotipa i upoznavanje s poviješću

Stereotipi mogu biti stari stotinama godina jer su povezani s čvrsto ukopanim stavovima i često se nastavljaju sami od sebe. Nažalost, često ih dodatno pojačava to što društva naginju podjelama uslijed kojih se prostor manjina društveno, ali i fizički, odvaja od prostora većine.

Prvi korak ka iskorjenjivanju predrasuda i stereotipa može biti priznavanje **povijesnih uzroka rasizma**. Kolonijalizam, ropstvo i holokaust ukorijenjeni su u našoj povijesti i ostavili su duboke posljedice na današnje društvo. Obnavljanje sjećanja ima važnu ulogu u poticanju uključenosti i razumijevanja. Unija bi, primjerice, trebala izričito obilježavati najvažnije komemorativne dane povezane s rasizmom kao što je **Međunarodni dan ukidanja ropstva**⁷⁴, kako je predložio Europski parlament.⁷⁵ Povijest i poučavanje povijesti važna su težišta obrazovnog programa **Vijeća Europe**.⁷⁶ Vijeće Europe donijelo je u srpnju 2020. preporuku u kojoj poziva na uvrštavanje povijesti Roma i/ili Putnika u školske programe i nastavni materijal. U okviru djelovanja Unije u području **kulture i vrijednosti** iz programa Kreativna Europa i programa Građani, ravnopravnost, prava i vrijednosti pružat će se potpora projektima kojima se nastoje ukloniti prepreke te se potiče socijalna uključenost i sudjelovanje nedovoljno zastupljenih skupina i skupina u nepovoljnom položaju, među ostalim uzimajući u obzir aspekte kao što su položaj manjina u europskom društvu i povijesno nasljeđe kolonijalizma.

Negativne stereotipe može pojačati i način na koji su osobe manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla prikazane **u medijima**, odnosno mjera u kojoj su u njima zastupljene. Njihova podzastupljenost u medijskim zanimanjima dodatno pojačava taj trend. Za uravnoteženu demokratsku raspravu neophodni su neovisni i pluralistički mediji. Promicanje uravnoteženog i pozitivnog diskursa, unapređivanje upućenosti i znanja novinara te poticanje medijske pismenosti važan su doprinos uključivim društvima. Na temelju seminara o Romima⁷⁷ Komisija će pripremiti niz seminara o rasnim i etničkim stereotipima na kojima će sudjelovati novinari, organizacije civilnog društva i predstavnici osoba manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla. Usto, Komisija surađuje s Europskom federacijom novinara na nizu internetskih seminara koji bi se trebali održati početkom 2021., a namijenjeni su senzibilizaciji i promicanju uravnoteženog prikaza muslimana i islama. Slični izazovi prisutni su i u kulturnom i kreativnom sektoru, a uključuju nedovoljnu zastupljenost među filmskim stvarateljima te stereotipe u drugim kulturnim proizvodima. S druge strane, ti sektori mogu uvelike pridonijeti promicanju ravnopravnosti, raznolikosti i uključenosti.

Oslanjajući se na iskustva stečena u prethodnim inicijativama, Komisija će 2021. i nakon toga promicati senzibilizaciju ciljanim komunikacijskim aktivnostima. One će uključivati

⁷⁴ Među najvažnijim su danima Međunarodni dan sjećanja na holokaust (27. siječnja), Međunarodni dan borbe protiv rasne diskriminacije (21. ožujka), Europski dan sjećanja na romske žrtve u holokaustu (2. kolovoza) i Međunarodni dan ukidanja ropstva (2. prosinca).

⁷⁵ Rezolucija Europskog parlamenta od 26. ožujka 2019. o temeljnim pravima osoba afričkog podrijetla u Europi.

⁷⁶ Vidjeti <https://www.coe.int/en/web/history-teaching>

⁷⁷ Vidjeti https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=30548

povezivanje s istaknutim osobama iz svijeta politike, sporta, poslovanja i kulture te traženje potpore od organizacija s velikim dosegom.

Dezinformiranje može biti posebno usmjereno na manjine, ali i poticati društvene nemire u širem smislu. Za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 pojavilo se mnogo takvih primjera.⁷⁸ Rad **Europskog opservatorija digitalnih medija** na podupiranje provjeravatelja činjenica i istraživača u suzbijanju dezinformacija usredotočit će se posebno na dezinformacije i urote usmjerene na manjinske zajednice. Ublažavanje diskursa kojim se potiče rasna diskriminacija i koji se širi dezinformiranjem ujedno je važan sastavni dio kampanja za promicanje medijske pismenosti. Te ciljeve podupiru projekti iz serije „**medijska pismenost za sve**“.⁷⁹ Na to će se nadovezati predstojeći akcijski plan za europsku demokraciju te akcijski plan za medije i audiovizualni sektor.

U okviru djelovanja Unije u području **sporta** prednost se također daje projektima za borbu protiv stereotipa i promicanje socijalne uključenosti putem sporta, među ostalim u suradnji s ključnim organizacijama kao što su Europski nogometni savez (UEFA) i Međunarodna nogometna federacija (FIFA).⁸⁰ Program Erasmus+ za razdoblje 2021.–2027.⁸¹ bit će posebno usmjeren na amaterski sport⁸², što će olakšati sudjelovanje osobama iz svih sredina, uključujući osobe manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla. Kulturni sektor, koji obuhvaća sve od glazbe pa do kinematografije i izvedbenih umjetnosti, ima snažan potencijal za promicanje uključenosti i borbu protiv rasizma.

Odgovarajući podaci za donošenje informiranih političkih odluka

Točni i usporedivi podaci neophodni su kako bi donositelji politika i javnost mogli procijeniti razmjer i prirodu pretrpljene diskriminacije te kako bi se oblikovale, prilagodile, pratile i ocjenjivale politike. Za to je potrebno **raščlaniti podatke prema etničkom ili rasnom podrijetlu**.⁸³ Međutim, u usporedbi s podacima o drugim osnovama diskriminacije, kao što su spol, invaliditet i dob, takvi su podaci relativno malobrojni. Jedna od prepreka su i poteškoće u utvrđivanju zajedničke metodologije zato što neke države članice prikupljaju takve podatke, dok druge svjesno izbjegavaju taj pristup. Mnoga istraživanja stoga su usmjerena na percepciju diskriminacije ili se služe zamjenskim vrijednostima kao što su državljanstvo ili zemlja rođenja. Prikupljanje pouzdanih i usporedivih podataka na europskoj i nacionalnoj razini ključan je preduvjet za učinkovito djelovanje.

FRA ima važnu ulogu, primjerice zato što zajedno s Komisijom podupire nastojanja država članica da poboljšaju prikupljanje i evidentiranje podataka o zločinima iz mržnje. U sljedeće dvije godine FRA će provesti nova istraživanja o položaju imigranata i potomaka imigranata te o diskriminaciji židova i zločinima iz mržnje protiv židova. Redovito će se provoditi

⁷⁸ Zajednička komunikacija „Borba protiv dezinformacija o bolesti COVID-19 – Prepoznavanje činjenica” (JOIN(2020) 8).

⁷⁹ Pripremnim aktivnostima podupire se izrada novih obrazovnih materijala za borbu protiv dezinformiranja te osmišljavanje načina za upoznavanje javnosti s tehnikama koje zlonamjerni akteri obično upotrebljavaju za stvaranje, širenje i povećanje količine dezinformacija na internetu.

⁸⁰ Zajedničke inicijative uključuju kampanje UEFA-e Respect, #EqualGame i #WePlayStrong te kampanje FIFA-e #stopracism i #stopviolence.

⁸¹ COM(2018) 367 final.

⁸² Organizirani sport koji na lokalnoj razini prakticiraju sportaši amateri te „sport za sve”.

⁸³ Još na Svjetskoj konferenciji UN-a protiv rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i srodnih oblika netolerancije održanoj 2002. i u Akcijskom programu iz Durbanu prepoznata je potreba za prikupljanjem raščlanijenih podataka u statistikama o stanovništvu, koji bi se prikupljali uz izričitu suglasnost ispitanika, na temelju njihova samoodređenja i u skladu sa standardima ljudskih prava kojima se štiti privatnost; https://www.un.org/en/durbanreview2009/pdf/DDPA_full_text.pdf

istraživanja **Eurobarometra** o diskriminaciji⁸⁴ kako bi se mogle pratiti promjene u stavovima i predodžbama tijekom vremena.

Suradnja **tijela za ravnopravnost** može biti korisna za preispitivanje sustavâ za prikupljanje podataka o ravnopravnosti, uklanjanje prepreka za učinkovitost i/ili usporedivost i interoperabilnost takvih sustava te razmatranje najboljih načina za poboljšanje i koordiniranje prikupljanja podataka. Komisija će podupirati rad na uspostavi takve koordinacije.

Međutim, treba učiniti veći iskorak prema **novom pristupu prikupljanju podataka o ravnopravnosti**. Potpuno poštovanje ustavnih normi, zakonodavstva EU-a o zaštiti podataka i Povelje EU-a o temeljnim pravima preduvjet je za napredak prema zajedničkom skupu podataka. Potrebno je uspostaviti zaštitne mjere kako se osjetljivi podaci o ravnopravnosti ne bi mogli povezati s pojedincem. To podrazumijeva potpunu usklađenost s pravilima o zaštiti podataka, ponajprije kako bi se ublažili svi mogući rizici od nepravilne upotrebe ili zlouporabe. Komisija će organizirati okrugli stol o podacima o ravnopravnosti na kojem će sudjelovati ključni dionici⁸⁵, a cilj je ispitati prepreke prikupljanju podataka povezanih s rasnim ili etničkim podrijetlom i osmisлити usklađeniji pristup, među ostalim kad je riječ o interseksijskim podacima o, primjerice, vjeri ili uvjerenju te rodu. **Države članice** trebale bi se, uz potpuno uvažavanje svojih nacionalnih okolnosti, početi **prikupljati podatke raščlanjene na temelju rasnog ili etničkog podrijetla** kako bi se obuhvatila subjektivna iskustva diskriminacije i viktimizacije te strukturni aspekti rasizma i diskriminacije. Ti bi podaci trebali biti sveobuhvatni, pouzdani, redoviti i pravodobni; trebali bi se uvrštavati u istraživanja na razini EU-a i na nacionalnoj razini te bi trebali biti reprezentativni i usporedivi.⁸⁶

Eurostat će 2021. u istraživanje EU-a o radnoj snazi (EU-LFS) uvrstiti poseban modul o položaju migranata na tržištu rada, koji će uključivati aspekte povezane s diskriminacijom na radnome mjestu.

Komisija će učiniti sljedeće:

- u suradnji s medijima, civilnim društvom i predstavnicima osoba manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla poduzet će niz mjera u cilju suzbijanja rasnih i etničkih stereotipa,
- pokrenut će mjere za poticanje dosljednog pristupa prikupljanju podataka o ravnopravnosti, prvenstveno kada je riječ o podacima raščlanjenima prema rasnom ili etničkom podrijetlu.

Komisija potiče države članice da učine sljedeće:

- da aktivno rade na suzbijanju rasnih i etničkih stereotipa posredstvom medija, obrazovanja, kulture i sporta,
- da poboljšaju prikupljanje podataka raščlanjenih prema rasnom ili etničkom podrijetlu.

⁸⁴ Nadovezat će se na [istraživanje Eurobarometra br. 493 o diskriminaciji u EU-u iz 2019.](#) i prethodna istraživanja.

⁸⁵ Među ostalim, tijela za ravnopravnost, civilno društvo, akademska zajednica, institucije EU-a, tijela EU-a kao što su Europski nadzornik za zaštitu podataka, Agencija za temeljna prava (FRA) i druge agencije EU-a, poduzeća, zavodi za statistiku, zdravstveni radnici, međunarodne organizacije, predstavnici država članica itd.

⁸⁶ Vidjeti [smjernice](#) koje je izradila podskupina za podatke o ravnopravnosti Skupine EU-a na visokoj razini za nediskriminaciju, ravnopravnost i raznolikost. Vidjeti i [„načela i preporuke za popise stanovništva i stanova” Statističke komisije UN-a.](#)

3.2. Okvir za provedbu: iscrpna primjena instrumenata EU-a

Djelovanje na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini

- Nacionalni akcijski planovi

Rasizam treba suzbijati na svim razinama i prema cjelovitom pristupu. Nacionalni akcijski planovi pokazali su se kao uspješno sredstvo s pomoću kojeg države članice mogu ponuditi učinkovit odgovor na rasizam i rasnu diskriminaciju te istodobno prilagoditi konkretne mjere vlastitim okolnostima. Međutim, prema nedavnom izvješću Agencije Europske unije za temeljna prava, samo oko polovine država članica već ima takve planove.⁸⁷ Komisija potiče **sve države članice da izrade i donesu nacionalne akcijske planove protiv rasizma i rasne diskriminacije**. Akcijski planovi mogu služiti kao putokazi za rad na suzbijanju rasizma u nacionalnom kontekstu, ali i kao alati za razmjenu primjera dobre prakse među državama članicama.

Komisija predlaže da zajedno s državama članicama te uz blisku suradnju s civilnim društvom i tijelima za ravnopravnost utvrdi zajednička vodeća načela za nacionalne akcijske planove. Komisija će do kraja 2021. iznijeti glavna načela i elemente potrebne za izradu učinkovitih nacionalnih akcijskih planova.⁸⁸ Oni bi svim državama članicama mogli poslužiti kao temelj za izradu i donošenje nacionalnih akcijskih planova do kraja 2022.

Zajednička vodeća načela mogla bi uključivati sljedeće:

- ✓ nacionalni akcijski planovi trebali bi biti usklađeni s područjima politika⁸⁹ utvrđenima u ovom akcijskom planu na razini Unije, kao što su zakonodavstvo za suzbijanje rasizma, suzbijanje diskriminacije koju provode tijela za izvršavanje zakonodavstva te nediskriminacija u obrazovanju i osposobljavanju, zapošljavanju, zdravstvenoj skrbi i stanovanju; planovi bi trebali se temeljiti na sveobuhvatnoj procjeni djelovanja koje je potrebno poduzeti na nacionalnoj razini u svim područjima utvrđenima u ovom akcijskom planu,
- ✓ planove bi trebalo prilagoditi društvenom, povijesnom i kulturnom kontekstu te posebnostima pojedinih zemalja⁹⁰ kako bi se odgovorilo na najhitnije potrebe,
- ✓ u izradu, provedbu i evaluaciju planova trebale bi biti uključene regionalne i lokalne vlasti te civilno društvo i tijela za ravnopravnost,
- ✓ planovima bi trebalo obuhvatiti prikupljanje podataka i utvrđivanje pokazatelja za mjerenje napretka,

⁸⁷ Prema izvješću agencije FRA za 2020. (lipanj 2020., FRA) 15 država članica pokrenulo je 2019. vladine akcijske planove protiv rasizma, rasne/etničke diskriminacije i povezane netolerancije (Belgija, Hrvatska, Češka, Finska, Francuska, Njemačka, Irska, Italija, Litva, Nizozemska, Portugal, Slovačka, Švedska, Španjolska i Ujedinjena Kraljevina).

⁸⁸ Taj će se rad nastaviti u novoj zajedničkoj podskupini sastavljenoj od stručnjaka iz Skupine na visokoj razini za suzbijanje rasizma, ksenofobije i drugih oblika netolerancije te Skupine na visokoj razini za nediskriminaciju.

⁸⁹ Zakonodavstvo o nediskriminaciji i uloga tijela za ravnopravnost; govor mržnje i zločin iz mržnje; nezakonito profiliranje koje vrše tijela za izvršavanje zakonodavstva; rizici koje donose nove tehnologije; stereotipi i poznavanje povijesti; jednak pristup obrazovanju, zapošljavanju, zdravstvenoj skrbi, stanovanju; ukazivanje na pitanja ravnopravnosti na nacionalnoj razini; uključivanje regionalnih i lokalnih razina; financiranje borbe protiv rasizma; prikupljanje podataka, dijalog s civilnim društvom.

⁹⁰ Kao što su sastav stanovništva, posebne povijesne i pravne okolnosti te opseg svakodnevne učestalosti diskriminacije.

- ✓ pri izradi planova trebalo bi se voditi praktičnim smjernicama⁹¹ Ureda visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za ljudska prava te utvrđenim ključnim elementima i načelima za izradu takvih planova.

Komisija poziva države članice da redovito izvješćuju o provedbi nacionalnih akcijskih planova. To će biti ključno za razmjenu primjera dobre prakse, uzajamno učenje i ocjenjivanje napretka na nacionalnoj razini i razini Unije. Komisija predlaže da će redovito izvješćivati o provedbi nacionalnih akcijskih planova protiv rasizma te da će prvo izvješće izraditi krajem 2023.

- *Mobilizacija regionalne i lokalne razine radi postizanja značajnog učinka na terenu*

Lokalne vlasti imaju mnogo iskustva u razvoju učinkovitih strategija za suzbijanje rasizma i izgradnji mreža⁹². Komisija će nastaviti pružati potporu takvim programima i mrežama⁹³. Na primjer, o tim bi se temama moglo raspravljati u okviru **programa URBACT** (uz potporu sredstava kohezijske politike i povezivanje donositelja urbanih politika). To djelovanje može se temeljiti i na suradnji s mrežom velikih europskih gradova (EUROCITIES) i **Europskom koalicijom gradova protiv rasizma**⁹⁴ pod vodstvom UNESCO-a. Druge lokalne inicijative, kao što su program međunarodne urbane suradnje (IUC)⁹⁵ ili Sporazum gradonačelnika za klimu i energiju⁹⁶, mogle bi poslužiti kao platforme ili modeli za daljnji razvoj mjera na razini gradova kojima se promiče rasna ravnopravnost, uz podupiranje socijalne uključenosti u područjima kao što su rješavanje problema energetske siromaštva ili pristup dostojnom stanovanju.

U projektima **mreže gradova**⁹⁷ prednost bi trebalo dati promicanju svijesti i informiranosti o ulozi osoba manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla u europskom društvu i kulturi. Kako bi se naponi gradova na uspostavi snažne politike uključivanja na lokalnoj razini prepoznali i učinili vidljivima, Komisija će svake godine dodjeljivati oznaku **europskih prijestolnica uključenosti i raznolikosti**.

Ruralna područja suočavaju se s posebnim izazovima, kao što su udaljenost, relativno visok udio pridošlica u stanovništvu (ta područja često su prvo mjesto dolaska migranata), potencijalan nedostatak osnovnih usluga i infrastrukture te više stope siromaštva i nezaposlenosti. Sredstvima EU-a dopunjuju se nacionalne mjere za rješavanje problema ranjivih ruralnih zajednica⁹⁸, na koje će biti usmjerena i buduća dugoročna vizija za ruralna područja.

⁹¹ <https://www.refworld.org/docid/5566debe4.html> U smjernicama se zemlje pozivaju da utvrde ciljeve i mjere, odrede odgovorna državna tijela, postave ciljne datume, uključe pokazatelje uspješnosti i uspostave mehanizme za praćenje i evaluaciju.

⁹² Među ključnim su mrežama „Gradovi EU-a protiv radikalizacije”, „Nordijski sigurni gradovi”, „Mreža snažnih gradova” i „Europski forum za urbanu sigurnost”.

⁹³ Kao što je Partnerstvo za uključivanje migranata i izbjeglica u okviru Plana EU-a za gradove, vidjeti <https://www.inclusionpartnership.com>.

⁹⁴ Vidjeti <https://www.eccar.info/>

⁹⁵ Vidjeti <https://iuc.eu/na/home/>

⁹⁶ Komisija je tu inicijativu pokrenula 2008., a danas je Sporazum gradonačelnika najveći svjetski pokret gradova u području energije i klime, koji djeluje u 59 zemalja i okuplja 10 117 lokalnih zajednica.

⁹⁷ Partnerstvo gradova produbljuje i intenzivira suradnju i raspravu o određenim temama https://eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens/funding_en

⁹⁸ Razvoj uključivih ruralnih zajednica podupire npr. LEADER, instrument zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) koji djeluje u zajednici, temelji se na pristupu „odozdo prema gore” i financira se iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj.

- *Suradnja s privatnim sektorom*

Poslovne organizacije i pojedinačna poduzeća imaju ključnu ulogu u osiguravanju nediskriminacije, raznolikosti i uključenosti. Potpisivanjem **povelja o raznolikosti**⁹⁹ organizacije dobrovoljno preuzimaju obvezu stvaranja i održavanja uključivog radnog okruženja za svoje zaposlenike, neovisno o spolu, rasnom ili etničkom podrijetlu, vjeri, dobi, invaliditetu ili spolnoj orijentaciji. Tijekom **Europskog mjeseca povelja o raznolikosti koji će se obilježiti u svibnju 2021.** Komisija će organizirati događanje na visokoj razini na kojem će se okupiti donositelji politika, glavni direktori poduzeća koja su potpisala povelje o raznolikosti i drugi dionici kako bi preispitala i promicala pitanja rasnog i etničkog podrijetla u strategijama raznolikosti. Nakon toga će se razviti **skup internetskih alata** kako bi se poduzećima pomoglo da procijene svoju internu raznolikosti i strategije za njezino postizanje na temelju prilagodljivih anketa za osoblje, upitnika koji se može preuzeti i preporuka za poboljšanje raznolikosti u organizaciji na temelju rezultata procjene.

Ukazivanje na pitanje ravnopravnosti u svim politikama

Pri izradi politika, od socijalne uključenosti do umjetne inteligencije, od zelenog plana do digitalne uključenosti i od suzbijanja govora mržnje do migracijskih politika, integracija dimenzije ravnopravnosti podrazumijeva i to da se trebamo pobrinuti da europske i nacionalne politike **služe interesima svih ljudi, bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo.** Komisija će nastojati osigurati da se suzbijanje diskriminacije na određenim osnovama i njihove intersekcije s drugim osnovama za diskriminaciju, kao što su spol, invaliditet, dob, vjera ili spolna orijentacija, integrira u sve politike, propise i programe financiranja EU-a. Jedna je od zadaća nove interne radne skupine za ravnopravnost osigurati potpunu pokrivenost svih područja politike. Kako bi se pružila potpora svima koji se bave integracijom perspektive ravnopravnosti u sve faze intervencija EU-a, izradit će se smjernice i provesti osposobljavanje o tom pitanju te će se promicati aktivnije savjetovanje s organizacijama koje predstavljaju osobe manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla tijekom cijelog ciklusa politika Komisije. Druge institucije EU-a i nacionalna tijela potiču se na suradnju na uspješnim alatima i praksama za ukazivanje na pitanje ravnopravnosti. Države članice moći će putem instrumenta za tehničku potporu zatražiti tehničku potporu za ukazivanje na pitanje ravnopravnosti u postupcima donošenja politika i provedbi reformi.

Mobilizacija financijskih sredstava EU-a

Sredstvima iz proračuna EU-a podupire se i nastaviti će se podupirati ostvarivanje ciljeva u području ravnopravnosti, s pomoću ciljanih mjera i mjera za ukazivanje na pitanje ravnopravnosti. Dobro osmišljenim programima, učinkovitom provedbom i inteligentnim kombiniranjem financiranja unutar čvrstog pravnog okvira mogu se maksimalno iskoristiti dostupna sredstva i osigurati da ona dospiju do onih kojima su najpotrebnija. Prijedlog Komisije za sljedeći **višegodišnji financijski okvir (VFO)** nudi niz bitnih mogućnosti da se sredstvima EU-a pruži potpora nediskriminaciji i osobama manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla. Iako novi program **Građani, ravnopravnost, prava i vrijednosti** sadržava konkretne ciljeve za suzbijanje diskriminacije, rasizma i ksenofobije, ulaganja kojima se promiču ravnopravnost i uključenost financirat će se i sredstvima iz drugih fondova, npr. **Obzor Europa.**

⁹⁹ Trenutačno povelje o raznolikosti postoje u 24 države članice, s više od 12 000 potpisnika (poduzeća, javne ustanove, nevladine organizacije, sveučilišta i sindikati) i ukupno više od 16 milijuna zaposlenika [:https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/tackling-discrimination/diversity-management_en](https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/tackling-discrimination/diversity-management_en)

Novim Mehanizmom za oporavak i otpornost u okviru instrumenta **Next Generation EU** podupirat će se ulaganja i reforme bitne za trajni oporavak te poticati gospodarska i socijalna otpornost i socijalna kohezija¹⁰⁰. Zahvaljujući toj potpori države članice imat će mogućnosti za poticanje uključivanja ranjivih skupina, među ostalim Roma i drugih osoba manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla.

Organizacije civilnog društva ključni su akteri u borbi protiv rasizma i diskriminacije. Cilj je Komisije ne samo osigurati aktivnu suradnju s civilnim društvom, nego i pružiti financijsku potporu nevladinim organizacijama i organizacijama koje djeluju u zajednici. Komisija će u tom cilju nastojati **stvoriti snažnu kulturu partnerstva s akterima civilnog društva** radi promicanja socijalne uključenosti, temeljnih prava i ravnopravnosti, od faze osmišljavanja politika do provedbe. Komisija potiče države članice da učine isto.

Budući da većinu proračuna EU-a izvršavaju države članice¹⁰¹, one imaju ključnu ulogu u osmišljavanju ciljanih politika i maksimalnom iskorištavanju programa financiranja za potporu žrtvama rasizma i diskriminacije. Države članice pozivaju se da na te potrebe odgovore upotrebom sredstava u okviru VFO-a i instrumenta Next Generation EU. Komisija će nastojati osigurati da se na izazove u području uključenosti i diskriminacije specifičnima za pojedine zemlje adekvatno odgovori u predstojećim sporazumima o partnerstvu i planovima zajedničke poljoprivredne politike te da se mjere za promicanje ravnopravnosti i uključenosti provedu u okviru operativnih programa. Tome pridonose i uvjeti koji omogućuju provedbu za posebne fondove EU-a u razdoblju 2021.–2027., a koje je Komisija predložila kako bi se osiguralo poštovanje temeljnih prava¹⁰², među ostalim nediskriminacija te ravnopravnost, uključenost i sudjelovanje Roma¹⁰³.

Suzbijanje rasizma i diskriminacije u vanjskim politikama

Rasizam je globalan problem i važno je da unutarnje i vanjsko djelovanje EU-a za sprečavanje i suzbijanje rasizma bude usklađeno i komplementarno. Borba protiv rasizma i diskriminacije na bilo kojoj osnovi temeljni je cilj programa EU-a za ljudska prava u vanjskim odnosima te se stoga odražava u svim međunarodnim sporazumima i dokumentima politike vanjskog djelovanja EU-a, uključujući Akcijski plan za ljudska prava i demokraciju za razdoblje 2015.–2019.¹⁰⁴, a bit će i sastavni dio akcijskog plana koji će ga zamijeniti za razdoblje 2020.–2024., čije je donošenje predviđeno za zadnje tromjesečje 2020. Smjernice EU-a za ljudska prava o nediskriminaciji u vanjskom djelovanju, koje je Vijeće donijelo 2019., institucijama EU-a i državama članicama pružaju konceptualne i operativne naputke za borbu protiv rasizma i rasne diskriminacije¹⁰⁵. EU usto potiče zemlje proširenja da poštuju

¹⁰⁰ Kako bi dobile potporu, države članice morat će osmisлити planove za oporavak i otpornost kojima se, među ostalim, otklanjaju gospodarske i socijalne posljedice krize.

¹⁰¹ 80 % proračuna EU-a izvršava se u okviru podijeljenog upravljanja s državama članicama i Komisija pritom ima ograničene mogućnosti za osmišljavanje mjera na terenu.

¹⁰² Uvođenjem horizontalnog uvjeta za učinkovitu primjenu i provedbu Povelje EU-a o temeljnim pravima.

¹⁰³ Programiranje država članica u vezi s posebnim ciljem fonda ESF+ za promicanje socioekonomske integracije marginaliziranih zajednica, kao što su Romi, mora ispuniti sve zahtjeve iz Priloga IV. [Komisijinom Prijedlogu uredbe o zajedničkim odredbama za razdoblje 2021. – 2027.](#) u pogledu tematskih uvjeta koji omogućuju provedbu nacionalnih strateških okvira za Rome. Osim posebnog cilja fonda ESF+, za integraciju marginaliziranih zajednica može se iskoristiti i nekoliko drugih financijskih instrumenata EU-a.

¹⁰⁴ Vidjeti https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_action_plan_on_human_rights_and_democracy_en_0.pdf

¹⁰⁵ Vijeće Europske unije, 18. ožujka 2019., dokumenti 6337/19 i 6338/19.

pravnu stečevinu EU-a u području borbe protiv diskriminacije, rasizma i ksenofobije. Trgovinska politika EU-a isto tako ima važnu ulogu u suzbijanju diskriminacije i rasizma¹⁰⁶.

Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije izuzetno je važna za borbu EU-a protiv rasizma, u suradnji i političkom dijalogu s partnerskim zemljama te regionalnim i međunarodnim organizacijama. Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 vjerojatno će dodatno pogoršati neravnopravnost, osobito u zdravstvu, gdje su osobe manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla i izbjeglice više izložene posljedicama pandemije¹⁰⁷. Visoke razine neravnopravnosti prepreka su i održivom razvoju i ostvarenju ciljeva održivog razvoja i Programa održivog razvoja do 2030.

Kad je riječ o financijskoj potpori, vrijednosti antirasizma, nediskriminacije i ravnopravnosti, u svim njihovim značenjima, čvrsto su ugrađene u Europski instrument za demokraciju i ljudska prava te su međusektorski prioritet¹⁰⁸ Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju, koji ga nasljeđuje.

Sve veća neravnopravnost globalan je fenomen i stoga je sve važnije uspostaviti međunarodna partnerstva za zajedničko i dosljedno prevladavanje tih izazova. Na temelju tog čvrstog okvira za vanjsko djelovanje Komisija i visoki predstavnik nastojat će dodatno ojačati partnerstva s ključnim međunarodnim, regionalnim i bilateralnim partnerima u cilju novog, revitaliziranog pristupa antirasizmu.

Komisija će:

- do kraja 2021. na temelju rezultata suradnje s tijelima država članicama predložiti glavna načela i elemente potrebne za izradu učinkovitih nacionalnih akcijskih planova protiv rasizma;
- do kraja 2023. objaviti prvo izvješće o provedbi nacionalnih akcijskih planova;
- pokrenuti godišnje imenovanje europskih prijestolnica uključenosti i raznolikosti;
- u proljeće 2021. organizirati događanje na visokoj razini o problematici rasnog i etničkog podrijetla u strategijama za raznolikost privatnih poduzeća;
- zajedno s visokim predstavnikom nastojati dodatno ojačati partnerstva s ključnim međunarodnim, regionalnim i bilateralnim partnerima u cilju novog, revitaliziranog pristupa antirasizmu.

Komisija potiče države članice:

- da donesu nacionalne akcijske planove protiv rasizma do kraja 2022.;
- da osiguraju sudjelovanje predstavnika civilnog društva i tijela za ravnopravnost u osmišljavanju, provedbi i evaluaciji nacionalnih akcijskih planova protiv rasizma.

¹⁰⁶ Na primjer, opći sustav povlastica EU-a promiče ratifikaciju i provedbu Konvencije Međunarodne organizacije rada o diskriminaciji (C111) i Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, dok sporazumi EU-a o slobodnoj trgovini promiču ratifikaciju i provedbu Konvencije Međunarodne organizacije rada o diskriminaciji (C111).

¹⁰⁷ Vidjeti dokument Organizacije Ujedinjenih naroda za hranu i poljoprivredu [Addressing inequality in times of Covid-19, 28 April 2020](#). (Hvatanje u koštac s neravnopravnošću tijekom krize uzrokovane bolešću COVID-19).

¹⁰⁸ Vidjeti i radni dokument Pristup razvojnoj suradnji EU-a koji je utemeljen na pravima i obuhvaća sva ljudska prava (SWD (2014) 152 final).

3.3. Pozitivne mjere EU-a: saslušavanje problema i djelovanje na njihovu rješavanju

Pozitivne mjere mogu imati važnu ulogu u rješavanju problema nedostatne stvarne ravnopravnosti u društvu: samo formalna ravnopravnost ne može odgovoriti na posebne potrebe određenih skupina ljudi. Mogu se poduzeti mjere kako bi se kompenzirao nepovoljni položaj u kojem se nalaze osobe manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla. Pravo EU-a ne sprečava države članice da donesu posebne mjere kako bi se izbjegao ili kompenzirao nepovoljni položaj povezan s diskriminacijom na temelju rasnog ili etničkog podrijetla ako postoji mogućnost zaštite.

Države članice potiču se i da utvrde načine promicanja obveze integracije ravnopravnosti u svakodnevni rad **javnih tijela**. Pravne obveze javnog sektora u pogledu promicanja ravnopravnosti na proaktivan i sustavan način, tj. **ravnopravnost kao zakonska obveza**¹⁰⁹, stavljaju ravnopravnost u središte javne politike. Relevantne su za javna tijela u njihovoj ulozi donositelja politika, pružatelja usluga, poslodavca te naručitelja robe i usluga. Utvrđeno je¹¹⁰ da te obveze omogućuju učinkovite i proaktivne pristupe eliminaciji diskriminacije i promicanju ravnopravnosti. Komisija će nastaviti olakšavati razmjenu dobre prakse među državama članicama donošenjem zakonodavstva o tim obvezama i njihovom provedbom.

Uključive demokracije

U razdoblju prije izbora za Europski parlament 2019. povećana je svijest o preprekama demokratskom sudjelovanju i zastupljenosti skupina koje se suočavaju s marginalizacijom, kao što su osobe manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla¹¹¹. Pravni i administrativni izazovi, prepreke pristupu i institucionalne poteškoće narušavale su uključivu demokraciju. U **izvješću o izborima za Europski parlament 2019.**¹¹² zaključeno je da još postoji prostora za daljnji napredak. Komisija je najavila da namjerava surađivati s europskim političkim strankama, europskom mrežom za suradnju u području izbora i civilnim društvom kako bi se povećalo sudjelovanje¹¹³, a na tome će se raditi i u okviru Akcijskog plana za europsku demokraciju i predstojećeg izvješća Komisije o građanstvu EU-a. To je i područje u kojem bi prikupljanje podataka o demokratskom sudjelovanju manjina bilo ključno za utvrđivanje razmjera problema, uz potpuno poštovanje temeljnih prava i zahtjeva u pogledu zaštite podataka¹¹⁴.

Nove strukture za saslušavanje problema i učenje: trajni okvir za razmjenu

Predsjednica von der Leyen u svojim je političkim smjernicama naglasila da „bez obzira na to što možemo imati različita uvjerenja i pripadati različitim manjinskim skupinama, moramo se pobrinuti da slušamo jedni druge, učimo jedni od drugih i prihvatimo tu raznolikost.”

¹⁰⁹ Zakonske obveze podrazumijevaju obveze prevencije kojima se od organizacija zahtijeva da uspostave sustave i postupke za sprečavanje diskriminacije, institucionalne obveze kojima se od organizacija zahtijeva da uspostave sustave i postupke za promicanje ravnopravnosti zaposlenika i korisnika usluga te obveze ukazivanja na pitanje ravnopravnosti kojima se od javnih tijela zahtijeva da potrebu promicanja ravnopravnosti dužno uzmu u obzir pri donošenju zakonodavstva, proračuna, regulative i politika.

¹¹⁰ Vidjeti Crowley N., *Making Europe More Equal: A legal duty?* (Treba li veća ravnopravnost u Europi biti zakonska obveza?)

¹¹¹ Vidjeti https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/eu-citizen_-_type_a_report_-_infographics_-_a4_full.pdf

¹¹² *Izvješće o izborima za Europski parlament 2019.* (COM(2020) 252 final).

¹¹³ Komisija će organizirati radionicu o izborima radi razmjene i poticanja najbolje prakse u području uključive demokracije, a cilj je da popisi kandidata na izborima odražavaju raznolikost naših društava. Ta radionica planirana je za 2022. kako bi mogla poslužiti za sljedeće izbore za Europski parlament 2024.

¹¹⁴ Europska mreža za suradnju u području izbora sastat će se u rujnu 2020. i pokrenuti raspravu o boljem prikupljanju podataka. Ishod te rasprave bit će dio Izvješća o građanstvu EU-a za 2020., koje je planirano za četvrto tromjesečje 2020.

Donositelji politika u institucijama EU-a i državama članicama moraju surađivati s osobama koje se svakodnevno suočavaju s rasizmom i učiti iz njihova iskustva. Komisiji će biti prioritet saslušati osobe koje se suočavaju s rasizmom i diskriminacijom te će ih uključiti u provedbu i praćenje ovog akcijskog plana. U tu svrhu predviđeno je **redovito savjetovanje i dijalog** s državama članicama, tijelima za ravnopravnost i predstavnicima na lokalnoj razini, a i s organizacijama civilnog društva koje predstavljaju pojedince pogođene tom problematikom. Ti dijalozi bit će posvećeni mjerama najavljenima u ovom akcijskom planu, ali i vrlo važni za ukazivanje na perspektive osoba manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla u svim politikama EU-a.

To znači uspostavljanje kontakata i veću suradnju s akterima **civilnog društva** na terenu. Komisija će se redovito, a najmanje dvaput godišnje, sastajati s organizacijama civilnog društva aktivnima u borbi protiv rasizma na europskoj, nacionalnoj i lokalnoj razini kako bi se sagledao napredak ostvaren u tom području. Taj bi dijalog trebao uključivati i predstavnike mreža iz dijaspore, socijalne partnere¹¹⁵, političke stranke, poduzeća, ustanove za obrazovanje i osposobljavanje, socijalne radnike, zdravstvene djelatnike, akademsku zajednicu, kulturne i sportske organizacije te organizacije koje se bave mladima. Kako bi se utvrdili najbolji načini za postizanje napretka posebno bi se trebao čuti glas lokalnih aktera koji imaju stručno znanje i iskustvo iz prve ruke.

Kada je riječ o **stručnjacima**, provedba akcijskog plana trebala bi postati važan fokus postojećih skupina na visokoj razini¹¹⁶. Na taj način osigurat će se forumi za raspravu, razmjenu i jačanje koordinacije i suradnje nacionalnih tijela, civilnog društva i tijela za ravnopravnost.

Nadalje, Komisija će imenovati **koordinatora za antirasizam**. Koordinator će blisko surađivati s osobama manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla i Komisiji prenositi njihove probleme. Koordinator će surađivati s državama članicama, Europskim parlamentom, civilnim društvom i akademskom zajednicom na jačanju odgovora politika u području antirasizma. Osim toga, koordinator će udružiti snage sa službama Komisije u provedbi politike Komisije za sprečavanje i suzbijanje rasizma.

Konferencija o budućnosti Europe građanima iz svih društvenih slojeva i svakog kutka Unije pružit će priliku za raspravu o pitanjima koja su im važna i koja su okosnica naše Unije i njezine budućnost, među ostalim temeljna prava i vrijednosti EU-a.

Borba protiv rasizma u EU-u zahtijeva najveću političku pozornost. Komisija će organizirati **sastanak na vrhu protiv rasizma** uz sudjelovanje institucija EU-a, država članica, civilnog društva, tijela za ravnopravnost i lokalnih organizacija. Sastanak na vrhu organizirati će se oko **Međunarodnog dana borbe protiv rasne diskriminacije** 21. ožujka 2021. i Komisija će svake godine obilježiti taj dan.

Komisija će:

¹¹⁵ Komisija i gospodarski i socijalni partneri ponovno su izrazili predanost integraciji izbjeglica i migranata (Zajednička izjava o obnovi Europskog partnerstva za integraciju od 7. rujna) i istaknuli posebne izazove s kojima se suočavaju migranti i izbjeglice u krizi uzrokovanoj bolešću COVID-19, posebno činjenicu da rizik od porasta rasizma i ksenofobije može predstavljati dodatne prepreke za njihovo sudjelovanje na tržištu rada i u društvu u cjelini. Vidjeti: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration/european-dialogue-skills-and-migration/european-partnership-integration_en.

¹¹⁶ Konkretno skupine EU-a na visokoj razini za suzbijanje rasizma, ksenofobije i drugih oblika netolerancije i skupine na visokoj razini za nediskriminaciju, ravnopravnost i raznolikost.

- intenzivirati dijalog s državama članicama, tijelima za ravnopravnost, organizacijama civilnog društva i predstavnicima na lokalnoj razini radi provedbe ovog akcijskog plana;
- imenovati koordinatora za antirasizam;
- organizirati sastanak na vrhu protiv rasizma u proljeće 2021.

Komisija potiče države članice:

- da donesu posebne mjere kako bi se izbjegao ili kompenzirao nepovoljan položaj povezan s diskriminacijom na temelju rasnog ili etničkog podrijetla ako postoje mogućnosti zaštite;
- da iznađu načine za promicanje dužnosti uključivanja problematike ravnopravnosti u svakodnevni rad javnih tijela.

4. Ljudski resursi EU-a

Europska komisija kao poslodavac mora biti primjer drugima. Kako bi bila moderna organizacija, Komisiji je potrebna radna snaga koja je reprezentativna za naše društvo u cjelini.

U okviru mandata ove Komisije provest će se nove mjere¹¹⁷ za promicanje raznolikosti i osiguravanje uključivog radnog mjesta bez diskriminacije za sve pojedince, neovisno o njihovom rasnom ili etničkom podrijetlu ili boji kože. Sve te aktivnosti bit će dio šireg skupa mjera u predstojećoj **strategiji za ljudske resurse** kojom će se modernizirati Komisija kao javna uprava. U okviru Glavne uprave za ljudske resurse i sigurnost osnovat će se **Ured za raznolikost i uključivanje**, koji će nadgledati razvoj i provedbu svih relevantnih mjera. Ured će osigurati i jedinstvenu kontaktnu točku za sve stručnjake i službe koje doprinose promicanju raznolikosti, ravnopravnosti i uključenosti u svim službama Komisije.

Podaci o raznolikost osoblja Komisije prvi će se put prikupljati s pomoću posebne dobrovoljne i anonimne ankete o raznolikosti i uključenosti. Rezultati te ankete poslužit će kao polazište za na dokazima utemeljene politike i mjere u okviru strategije za ljudske resurse. Anketa će obuhvatiti sve kategorije osoblja i sve moguće osnove za diskriminaciju, uključujući podatke o rasnom i etničkom podrijetlu osoblja, uz puno poštovanje pravila o zaštiti podataka. Poslužit će kao osnova za mjerenje napretka u budućnosti. Druge institucije i tijela EU-a mogli bi poduzeti slične korake¹¹⁸.

Predanost poticanju raznolikosti vrijedi za sve razine organizacije i stoga obuhvaća osoblje iz svih funkcijskih skupina i razreda. Postupci zapošljavanja i odabira u institucijama EU-a u tom su pogledu ključni instrumenti.

Iako se **postupak odabira** temelji na zaslugama i slijedi politiku jednakih mogućnosti, potrebno je podupirati veću raznolikost među kandidatima. U sljedećih šest mjeseci uspostaviti će se strategija za ciljanu komunikaciju¹¹⁹. Do kraja 2020. Europski ured za odabir

¹¹⁷ Niz mjera već je proveden na temelju Komunikacije Komisije „[Bolje radno okruženje za sve: od pružanja jednakih mogućnosti do raznolikosti i uključenosti](#)” (C(2017) 5300 final).

¹¹⁸ Europska služba za vanjsko djelovanje već je izrazila namjeru da se pridruži toj posebnoj anketi.

¹¹⁹ To će uključivati iskorištavanje programa studenata ambasadora zapošljavanja u EU-u i „Povratak u školu/sveučilište” u promicanju mogućnosti zapošljavanja u institucijama EU-u među studentima manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla. Do kraja 2020. održat će se stručna radionica o raznolikosti, koja će okupiti 185 ambasadora zapošljavanja u EU-u sa 140 sveučilišta diljem Europe.

osoblja (EPSO) objavit će poziv za poticanje suradnje s različitim stručnim organizacijama i udrugama koje predstavljaju manjine te će se uspostaviti **mreža partnerskih organizacija za raznolikost** koja će primati informacije o mogućnostima zapošljavanja i natjecajima. Ta će mreža biti ključna i za bolje razumijevanje postojećih destimulirajućih čimbenika koji priječe u tome da se institucije EU-a smatraju potencijalnim poslodavcima. U suradnji s državama članicama izradit će se **alat za praćenje ravnopravnosti i raznolikosti** kako bi se utvrdili potencijalni nedostaci među prijavljenim kandidatima, mogući čimbenici koji ih blokiraju i mjere kojima bi se ti nedostaci mogli ukloniti.

Kako bi se dodatno ojačalo sprečavanje svake potencijalne diskriminacije u **postupku zapošljavanja**, stručnjaci u području ljudskih resursa sudjelovat će u **obveznom osposobljavanju o nesvjesnim pristranostima** i dodatno se specijalizirati u području tehnika traženja odgovarajućih profila kandidata i intervjuiranja. To će popratiti **provjere ravnopravnosti i raznolikosti** u postupcima, procedurama i alatima zapošljavanja kako bi se utvrdili svi potencijalni rizici od pristranosti ili diskriminacije te potrebne korektivne mjere. Komisija je čvrsto predana poduzimanju svih potrebnih mjera kako bi osigurala učinkovito rješavanje problema utvrđenih provjerama ravnopravnosti i raznolikosti.

Ta predanost raznolikosti uključuje i Komisijin **program stažiranja**¹²⁰ Blue Book. Komisija će provesti provjeru ravnopravnosti i raznolikosti cijelog programa kako bi **2021. predstavila strategiju** s posebnim ciljevima u pogledu zastupljenosti kandidata manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla. Ti će se ciljevi primjenjivati na pozive na podnošenje prijava koji će se objaviti 2022.

Međutim, ako samo radno mjesto nije potpuno uključivo za sve, dodatne mjere za povećanje raznolikosti osoblja Komisije koje se poduzimaju bit će manje učinkovite. Komisija će provesti dodatne mjere za kulturu uključivosti. Istaknut će se ključna uloga viših i srednjih rukovoditelja, među ostalim u tome da Komisijina¹²¹ **Povelja o raznolikosti i uključivanju** postane sastavni dio obveza koje preuzimaju rukovodstva sviju službi. Svim zaposlenicima ponudit će se redovita obuka o nesvjesnim pristranostima, među ostalim u pogledu rasnog i etničkog podrijetla, i na intersekciji s drugim osnovama za diskriminaciju. Posebnom **internom komunikacijskom kampanjom** obuhvatit će se svi aspekti raznolikosti i uključivanja, pa tako i aspekti rasnog i etničkog podrijetla. Kako bi se obilježili ključni komemorativni dani povezani s rasizmom, u okviru aktivnosti koje EU provodi organizirat će se ciljane mjere za podizanje svijesti osoblja, primjerice događanja ili članci usmjereni na osoblje. U 2021. održat će se događanje u obliku radionice na temu „Prekinimo šutnju o rasnoj i etničkoj raznolikosti” s osobnim pričama rukovoditelja i članova osoblja rasnog ili etničkog podrijetla.

Uz poduzimanje preventivnih mjera, i dalje će se strogo pratiti slučajevi diskriminacije, nejednakosti ili netolerancije tijekom postupka zapošljavanja ili na radnom mjestu. To znači da bi se kandidati i članovi osoblja trebali osjećati sigurnima da mogu prijaviti sve moguće **nepravedne, diskriminatorne ili neprijateljske postupke**. Politički okvir Komisije o uznemiravanju trenutačno se preispituje i osigurat će okvir za borbu protiv svih oblika neželjenog ponašanja na radnom mjestu, uključujući one motivirane rasnom diskriminacijom.

Komisija će **sve svoje aktivnosti** za poticanje raznolikosti i uključenosti **mjeriti** u odnosu na druge javne uprave, međunarodne organizacije i privatna poduzeća te će održavati redoviti

¹²⁰ Odluka Komisije C(2005) 458.

¹²¹ Vidjeti Komunikaciju Komisije C(2017) 5300.

dijalog s drugim institucijama EU-a. Prioritetna pozornost posvetit će se posebnim mjerama za kandidate i osoblje manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla.

Komisija će ocijeniti učinkovitost poduzetih mjera za poboljšanje rasne i etničke raznolikosti njezina osoblja do 2023.

Komisija će:

- biti primjer drugim institucijama i poduzeti korake kako bi znatno poboljšala reprezentativnosti osoblja Komisije i to tako što će provoditi mjere usmjerene na zapošljavanje i odabir;
- pozvati druge institucije EU-a da poduzmu korake u skladu s ovim akcijskim planom kako bi povećale raznolikost i uključenost na svojim radnim mjestima.

5. Zaključak

Rasizam potkopava temeljne vrijednosti EU-a. Jačanje borbe protiv rasizma u EU-u zajednička je odgovornost te zahtijeva zajedničke, odlučne i trajne napore. Države članice, institucije i agencije EU-a, u suradnji s organizacijama civilnog društva, socijalnim partnerima i privatnim sektorom, moraju zajednički raditi na postizanju konkretnog napretka prema eliminaciji te pošasti u našim društvima.

Komisija poziva sve relevantne aktere i dionike da se uključe u otvoren, iskren i trajan dijalog kako bi pridonijeli daljnjem razvoju i provedbi politika za suzbijanje rasizma. U okviru tog dijaloga institucije EU-a i države članice trebaju zauzeti nov pristup suradnji s civilnim društvom i osigurati da se čuje glas osoba manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla.

Provedba ovdje navedenih mjera pratit će se, izvješćivati će se o njezinom napretku te će se mjere prema potrebi prilagoditi. Komisija poziva Europski parlament da redovito raspravlja o provedbi akcijskog plana i da joj svoju podršku, a Vijeće poziva na donošenje zaključaka o mjerama država članica za sprečavanje i suzbijanje rasizma. Komisija poziva države članice da do kraja 2022. donesu svoje nacionalne akcijske planove i da u najvećoj mogućoj mjeri iskoriste sve alate koji su im na raspolaganju, posebno mogućnosti koje nude programi financiranja u okviru VFO-a i instrumenta Next Generation EU, kako bi se pružila potpora žrtvama rasizma i diskriminacije. Zajedničkim radom postići ćemo EU u kojem nema rasizma.